

MOBILUMO SKAUTAI

Priemonių rinkinys praktikams

VYRESNIŲ ŽMONIŲ ĮTRAUKIMAS
KURIANT SENIEMS ŽMONĖMS
PALANKIĄ APLINKĄ

APIE PARTNERIUS

Šis priemonių rinkinys yra toliau išvardintų
projekto partnerių bendro darbo rezultatas:

KOORDINATORIUS EUROPOJE

ir atsakingas už projekto

įgyvendinimą AUSTRIJOJE

queratum, kultūriniai ir

socialiniai tyrimai

Anita Rappauer

Michael Stadler-Vida

Claudia Auzinger

rappauer@queraum.org

www.queraum.org

VOKIETIJA

*ISIS – Socialiniai tyrimai - Socialinės kon-
sultacijos- Ekspertinės politinės konsulta-
cijos*

Karin Stiehr

Philipp Garrison

stiehr@isis-sozialforschung.de

www.isis-sozialforschung.de

Informacija apie leidėją

Šis Priemonių rinkinys praktikams yra ERASMUS+ programos antro pagrindinio veiksmo
(KA2) projekto intelektualinio darbo rezultatas.

Pagrindinis veiksmas: Bendradarbiavimas inovacijų ir keitimosi gerąja patirtimi tikslais –
suaugusiųjų švietimo strateginės partnerystės.

Projekto pavadinimas: „Mobilumo skautai: vyresnių žmonių dalyvavimas, kuriant seniems
žmonėms palankią aplinką“.

Projekto numeris: 2016-1-AT01-KA204-016686

Projekto svetainė: www.mobility-scouts.eu

Leidėjas – Kultūrinių ir socialinių tyrimų institutas queraum,

Dizainas: Barbara Waldschütz / kolkhos.net GmbH, Verena Blöchl

**Dėkojame visiems Mobilumo skautams ir partneriams už pateiktas idėjas, žinias ir
indėlių, kuriant seniems žmonėms palankią aplinką**

Erasmus+

Šis projektas finansuojamas remiant Europos Komisijai. Šis leidinys atspindi tik autorių požiūrį, todėl
Komisija negali būti laikoma atsakinga už bet koki jame pateikiamos informacijos naudojimą.

ITALIJA

Lunaria

Angela Pagano

Sergio Andreis

andreis@lunaria.org

www.lunaria.org

LIETUVA

Edita Šatienė

Senjorų iniciatyvų centras

rasyk@senjoru-centras.lt

www.senjoru-centras.lt

OLANDIJA

OVN-NL – Olandijos pagyve-
nusių moterų tinklas

Laura Christ

Inger Luijten

laura.christ@xs4all.nl

www.leeftijdsvriendelijkestad.nl

www.ouderevrouwennetwerk.nl

MOBILUMO SKAUTAI

Priemonių rinkinys
praktikams

VYRESNIŲ ŽMONIŲ ĮTRAUKIMAS,
KURIANT SENIEMS ŽMONĖMS
PALANKIĄ APLINKĄ

Turinys

ĮVADAS	5
MOBILUMO SKAUTŲ METODAS	6
APIE ŠĮ LEIDINĮ	7
MOBILUMO SKAUTŲ MOKYMAI	8
MOBILUMO SKAUTŲ MOKYMAI IR PROJEKTAI ŠALYSE PARTNERĖSE	14
VIENA, AUSTRIJA	15
HANAU, VOKIETIJA	18
ROMA, ITALIJA	23
KAUNAS, LIETUVA	27
ZIUTFENAS, OLANDIJA	32
PRIEDAS: PRIEMONĖS	37

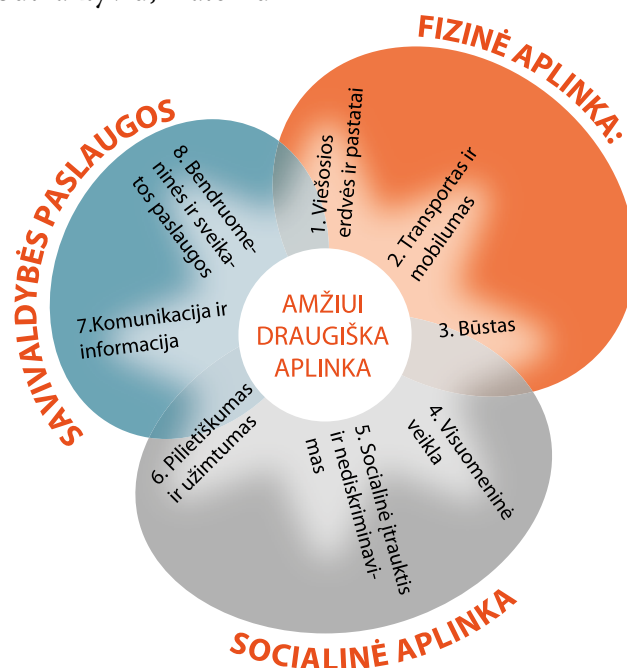
Mes gyvename tokiu istorijos laikotarpiu, kai vyresnių žmonių darosi daugiau nei jaunesnio amžiaus gyventojų. Populiacijos senėjimo proceso raidos vertinimui, problemų įvardijimui, programinių ir konkrečių sprendimų projektavimui ir įgyvendinimui rengiamos ir įgyvendinamos tarptautinės priemonės ir strategijos, įskaitant 2002 m. Tarptautinį Madrido veiksmų planą dėl visuomenės senėjimo, PSO Pasaulinę senėjimo ir sveikatos strategiją ir veiksmų planą 2016-2020 metams, bei Darnaus vystymosi darbotvarkę iki 2030.

Senstančio žmogaus savijauta priklauso ne vien nuo jo funkcinio pajėgumo, bet nemaža dalimi ir nuo fizinės bei socialinės aplinkos, kurioje žmogus gyvena. Seniems žmonėms palankios aplinkos kūrimas yra vienas iš penkių strateginių tikslų, kurių įgyvendinimo įvardintų PSO Pasaulinėje senėjimo ir sveikatos strategijoje ir veiksmų plane 2016-2020 metams. Skirtingo pajėgumo seniems žmonėms palankias ir juos palaikančias sąlygas lemia fizinė aplinka, socialinė aplinka ir vietos institucijų teikiamos paslaugos. Šiose tarpusavyje glaudžiai susijusiose aplinkose PSO išskiria aštuonias sritis, kuriose turėtų sutelktai veikti valdžios institucijos, privačios įmonės, visuomeninės organizacijos ir patys piliečiai¹ (žr. 1 pav.).

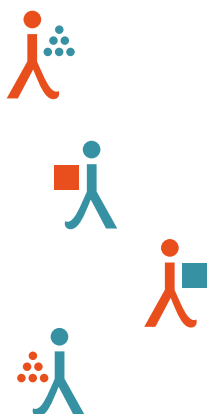
Paslaugos ir viešosios erdvės turi būti patogios naudotis visiems, įskaitant vyresnius žmones. Vyresnių žmonių gerovei aplinka yra ypatingai svarbi, o mobilumas yra būtina dalyvavimo socialiniame gyvenime sąlyga – visa tai sumažina fizinio ne mobilumo socialinius ir ekonominius kaštus. Būti mobiliu reiškia turėti galimybę išeiti į lauką, rūpintis savimi, lankyti draugus, būti aktyviu, matomu ir dalyvauti bendruomeniniame gyvenime.

¹ *Senėjimui palankios aplinkos sritys. Vadovas politiniams veiksams Europoje. Pasaulio sveikatos organizacija (2017)*

http://www.euro.who.int/__data/assets/pdf_file/0011/359543/AFEE-handbook.PDF?ua=1

„Jei nori patogiai gyventi savo mieste, turi pats tuo pasirūpinti“
72 m. Ziutfeno gyventojų žodžiai per pokalbį prie kavos puodelio

Mobilumo skautai yra „Erasmus+“ programos projektas, kurį Austrijoje, Italijoje, Lietuvoje, Olandijoje ir Vokietijoje įgyvendino partneriai, dirbantys socialinės politikos ir tyrimų, socialinės gerontologijos ir suaugusiųjų švietimo srityse (projekto trukmė – 2016 m. spalio – 2018 m. rugsėjis). Pagrindinis projekto tikslas – vyresnio amžiaus vyrus ir moteris įtraukti sprendimų priėmimo procesus ir paskatinti bei įgalinti juos prisidėti prieseniems žmonėms palankios aplinkos ir paslaugų kūrimo. Partneriai parengė bandomąją neformalaus mokymo programą, kuri atveria galimybes vyresniems vyrams ir moterims kurti ir įgyvendinti jų aplinkai svarbius projektus, atspindinčius jų pačių ir partnerių interesus. Mokymuose vyresnio amžiaus žmonės išmoksta reikšti savo nuomonę ir konstruktyviai diskutuoti įvairiais visuomeniniais, politiniais ir ekonominiais klausimais, randa naujas bendradarbiavimo kryptis su organizacijomis, institucijomis ir įmonėmis. Tuo tarpu suinteresuotos šalys pasiruošia vyresnio amžiaus žmonių įsitraukimui ir stengiasi pasimokyti iš jų patirčių bei įžvalgų.

Mobilumo skautų modelis yra inovatyvus vyresniųjų žmonių įtraukimo ir dalyvavimo metodas. Šis metodas apima įvairius aktyviam senėjimui svarbius komponentus, tokius kaip seniems žmonėms patogi ir palanki aplinka, nuolatinis mokymasis, savanorystė ir pilietinė veikla, o taip pat skatina produktyvų bendradarbiavimą tarp senjorų ir suinteresuotų šalių, kurios turi prievolę, o taip pat ir interesą užtikrinti, kad fizinė ir socialinė aplinka būtų prieinama ir pritaikyta įvairaus amžiaus žmonėms.

Mobilumo skautų projektemobilumas laikomas ne asmenine žmogaus savybe, o įvairių aplinkybių ir žmogiškųjų veiksmų padariniu, įskaitant asmens sveikatos būklę, (ne) saugumo pojūtį, viešųjų erdvių projektavimą, transporto planavimą ir organizavimą, pagalbos teikimo infrastruktūrą, eismo dalyvių sąmoningumą bei elgseną ir daugybę kitų dalykų.

Nuoroda: Daugiau informacijos apie Mobilumo skautus rasite Mobilumo skautų svetainėje www.mobility-scouts.eu

APIE ŠIŲ PRIEMONIŲ RINKINIŲ

Šis Priemonių rinkinys praktikams sukurtas apibendrinus mūsų patirtis ir siekiant pateikti praktines gaires, kaip vyresnius vyrus ir moteris įtraukti į sprendimų priėmimą kuriant viešąsias erdves ir seniems žmonėms palankią infrastruktūrą ir paslaugas. Jame pateikiamas įvairialypis požiūris, kaip galima veikti senstančioje visuomenėje, kurioje pagyvenę žmonės būtų laikomi savo pačių aplinkos ekspertais ir potencialiais pokyčių skatintojais, o viešojo ir privataus sektoriaus įtakingi veikėjai būtų nusiteikę bendradarbiauti su naujaisiais proceso dalyviais planuojant ir įgyvendinant viešųjų erdvių ir paslaugų pokyčius.

Šis Priemonių rinkinys praktikams yra rezultatas projekto partnerių ilgalaikių teorinių ir praktinių darbų rezultatais. Pirmajame etape partneriai atliko tyrimą, kuriuo buvo siekiama išsiaiškinti kaip senjorai yra įtraukiami į sprendimų priėmimo procesus, kaip kuriama seniems žmonėms palanki aplinka partnerių šalyse ir visoje Europoje. Tyrimas leido plačiau suvokti seniems žmonėms palankią aplinką, apžvelgus politines diskusijas, inovatyvius projektus bei iniciatyvas ir atrinktus literatūros šaltinius. Tyrimas atskleidė, kaip prie proceso gali prisidėti Mobilumo skautai, kokio palaikymo ir institucinės pagalbos bei įgūdžių reikia vyresniems žmonėms, kad jie galėtų tapti pokyčių skatintojais, kokie asmenys būtų suinteresuoti tokiais projektais ir kas galėtų būti partneriais.

Nuoroda: Europinio tyrimo ataskaitą galite atsisiųsti iš projekto svetainės www.mobility-scouts.eu (žr. nuorodą „Rezultatai“)

Atlikus tyrimą ir apklausus ekspertus buvo sukurta mokymo koncepcija, kurios bendrosiomis nuostatomis vadovavosi projekto partneriai organizuodami mokymus savo šalyse. Mokymo koncepcija, partnerių pasirinktos mokymo priemonės ir metodai buvo panaudoti kuriant bandomuosius *Mobilumo skautų* projektus.

Šis Priemonių rinkinys grindžiamas *Mobilumo skautų* bandomųjų projektų įgyvendinimo patirtimi Austrijoje, Italijoje, Lietuvoje, Olandijoje ir Vokietijoje. Šiame leidinyje pateikiama mokymo koncepcija, bendroji informacija apie situaciją partnerių šalyse, priemonės, kaip įtraukti žmones, teikti idėjas,

planuoti ir įgyvendinti projektus, o taip pat atrinktų realizuoti idėjų bei įgyvendintų projektų pavyzdžiai. Projektų aprašymuose paaiškinama projekto esmė, kas buvo veiksminga, pasidalijama įgyta patirtimi ir dalyvių grįžtamuoju ryšiu.

Šiame leidinyje aprašytos priemonės ir metodai yra tik pavyzdžiai, nes kontekstas, bendruomenės ir *Mobilumo skautų* projektuose dalyvavę žmonės yra unikalūs ir susiduria su skirtingais iššūkiais. Šis Priemonių rinkinys gali būti geru metodiniu šaltiniu organizacijoms ir institucijoms, ieškančioms įkvepiančių idėjų kaip mūsų miestus ir bendruomenes padaryti patogius užaugti, gyventi ir pasenti.

Šis Priemonių rinkinys praktikams yra glausta santrauka *Mobilumo skautų* metodo, kurį papildo kiti naudingi įrankiai, medžiaga ir leidiniai: Problemos suvokimo stiprinimo vadovas, Internetinio mokymosi programa (juos galima rasti projekto svetainėje). Priemonių rinkinio vertimus į penkias partnerių nacionalines kalbas galima rasti projekto svetainėje ir partnerių svetainėse.

Nuoroda: Problemos suvokimo ir jautrumo jai stiprinimo vadovą galite atsisiųsti iš projekto svetainės www.mobility-scouts.eu (žr. nuorodą „Rezultatai“). Internetinį mokymų kursą taip pat galima rasti projekto svetainėje.

MOBILUMO SKAUTŲ MOKYMAI

„Mokymai buvo sėkmingi. Jų metu į savo gyvenamąją aplinką išmokau pažvelgti iš kitos perspektyvos – per palankumo senėjimui akinius.“ Mobilumo skautas iš Ziutfeno (Olandija)

Mokymo tikslai

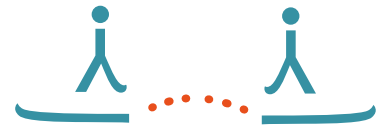
Seniems žmonėms palankios aplinkos, patogaus transporto organizavimo ir mobilumo klausimai pasaulyje tampa vis aktualesni. Per paskutinius kelerius metus gyventojų dalyvavimas vietos valdžios vykdomų projektų planavime ir (per)kūrimo tapo įprasta praktika daugelyje pasaulio šalių.

Mobilumo skautų mokymo tikslas – padėti vyresniems žmonėms:

- sužinoti svarbiausią informaciją apie paslaugų prieinamumą ir seniems žmonėms palankią aplinką;
- įvertinti dabartinę jų gyvenamąją aplinką;
- prisidėti prie seniems žmonėms palankios aplinkos įgyvendinant bandomuosius projektus;
- skatinti kūrybinį ir kritinį mąstymą, dirbti grupėje bei apmąstyti asmeninius gebėjimus;
- padėti kurti ryšius ir bendradarbiauti su suinteresuotomis šalimis.

Kas yra mobilumo skautai?

Mobilumo skautai yra (vyresnio amžiaus) gyventojai, kurie yra pasiryžę būti pokyčių iniciatoriais, bendram tikslui suburiančiais vyresnius gyventojus, vietos valdžios atstovus ir paslaugų tiekėjus, kad vyktų bendradarbiavimas kuriant seniems žmonėms palankią aplinką ir paslaugas. *Mobilumo skautai* yra lyderiai, siekiantys iškelti problemas iki savivaldos lygmens ir spręsti jas vykdant projektus. Jie ieško būdų, kaip suburti įvairias suinteresuotas šalis ir įgyti ar pagilinti bendrus ir konkrečius įgūdžius bei kompetencijas:

- Asmeninius įgūdžius, įskaitant pozityvų mąstymą, atjautą, sąmoningumą, savistabą, susikaupimą ir iniciatyvumą;
- Profesinius įgūdžius, įskaitant planavimo pagrindus, įvairių transporto sričių išmanymą, kūrybinį bei kritinį mąstymą, analitinį argumentavimą, komandinį darbą, planavimą, bendravimą, santykių valdymą, taip pat vertinimo įgūdžius ir mobilumą, administracinių struktūrų bei procesų išmanymą, ypač miestų planavimo, projektų valdymo įgūdžių kontekste, ICT kompetencijas, komandinio darbo ir ryšių kūrimo kompetencijas bei strateginius įgūdžius.

Kaip mokyti Mobilumo skautus

Mobilumo skautų mokymas yra interaktyvus, todėl mokymo turinį kartu kuria mokytojai ir dalyviai, atsižvelgdami į savo vietovės kontekstą. Mokymo dalyviai kviečiami ir raginami mąstyti ir svarstyti, įsigilinti ir suvokti savo miesto ir šalies ypatumus. Dalyviams reikia mokytis iš bendraminčių ir įgyti išvalgų, kaip vykdyti veiklą atitinkamoje bendruomenėje, miestelyje ar mieste.

Kadangi pateikiamas tik mokymo programos turinys ir jo įgyvendinimo gairės, būtų geriausia, jei užsiėmimus vestų du mokytojai. Mes taip pat rekomenduojame kviešti ekspertus, kurie besimokantiems suteiktų daugiau žinių iš įvairių sričių.

Mobilumo skautų mokymo struktūra ir turinys

Mobilumo skautų mokymo procesą sudaro trys pagrindinės dalys:

- Mokymo etapas
- Projektų įgyvendinimo etapas
- Refleksijos ir rezultatų įvertinimo etapas

Partneriai įgyvendino *Mobilumo skautų* mokymus savo šalyse remdamiesi šia struktūra, kuri buvo išplėtotą atsižvelgiant į vietinius, nacionalinius, o ypač *Mobilumo skautų* poreikius. Toliau šio leidinio skyriuose pateikiamos penkios mokymų interpretacijos, įskaitant užsiėmimų formą, tematiką bei trukmę. Visi partneriai naudojo šiuos pagrindinius mokymo programos elementus:

PRISTATYMO IR SUSIPAŽINIMO RENGINYS

1 praktinis modulis

1 teminis seminaras

2 praktinis modulis

2 teminis seminaras

3 praktinis modulis

3 teminis seminaras

A) MOKYMŲ ETAPAS

B) ĮGYVENDINIMO ETAPAS

C) REFLEKSIJOS IR REZULTATŲ ĮVERTINIMO ETAPAS

A) Mokymo etapas

„Aš išmokau, kaip iš idėjos sukurti konkretų projektą“.
Mobilumo skautas iš Vienos (AT)

Ši mokymų etapą sudaro keturios dalys:

Pristatymo ir susipažinimo renginys

Pristatymo ir susipažinimo renginyje dalyviai supažindinami su Mobilumo skautų mokymo tikslais ir uždaviniais, bendraja informacija ir pagrindiniais koncepcijos principais. Toliau aptariamos vyresnių žmonių pilietinio veikimo ir bendradarbiavimo kuriant seniems žmonėms palankią aplinką problemos. Šio renginio pabaigoje dalyviai įgauna bendrą suvokimą apie vyresnių žmonių pilietinį veikimą, kaip jie gali prisidėti prie seniems žmonėms palankios aplinkos kūrimo ir kodėl tai yra svarbu.

Patarimas: Skirkite pakankamai laiko sąmoningumo skatinimui ir seniems žmonėms palankios aplinkos koncepcijos aiškinimui.

Teminiai seminarai

Teminių seminarų tikslas – pateikti ir pasidalinti žiniomis apie gerąsias praktikas, susijusias su nagrinėjamomis temomis, kad *Mobilumo skautai* įgytų daugiau žinių apie seniems žmonėms palankią aplinką ir senėjimą viso žmogaus gyvenimo kontekste. Pravartu pasikviesti ekspertus, kurie pateikia daugiau įžvalgų nagrinėjamomis temomis ir padeda išsamiau jas aptarti.

Teminiuose seminaruose į vietines sąlygas sutelktas dėmesys leidžia spręsti tokius klausimus:

- Miesto planavimo viešųjų erdvių projektavimo procesai ir sprendimų priėmimo procesas;
- Viešojo transporto sistemos organizavimas ir sprendimų priėmimo procesas;
- Pilietinio įsitraukimo galimybės ir metodai;
- Patogios ir seniems žmonėms palankios aplinkos (viešasis transportas, viešosios erdvės ir gyvenamoji aplinka) atsiradimui būtinos sąlygos.

Praktiniai moduliai

Lygiagrečiai su mokymu vykdomi ir praktiniai moduliai padeda dalyviams kurti projektus savo bendruomenėje, rajone ar mieste. Mokymo dalyviai gali išnagrinėti pilietinio veikimo ir seniems žmonėms palankios aplinkos kūrimo gerosios praktikos pavyzdžius, įgyti projektų rengimo ir valdymo įgūdžių, bendradarbiauti su suinteresuotais asmenimis.

Patarimas: Dėmesio sutelkimas į skirtingas įvairaus amžiaus žmonėms pritaikytos aplinkos sritis leidžia labiau įsigilinti į nagrinėjamus klausimus ir tapti tų sričių ekspertais.

B) ĮGYVENDINIMO ETAPAS

Įgyvendinimo etape apmokyti *Mobilumo skautai* įgyvendina per seminarus sukurtus projektus, pageidautina bendradarbiaudami su suinteresuotais asmenimis ir / arba mokymų etape dalyvavusiais ekspertais. Reguliarūs susitikimai padeda dalintis proceso eigos informacija ir gauti patarimų iš kitų dalyvių. Projektų vystymo ir įgyvendinimo metu dalyviai gauna asmeninių patarimų. Priklausomai nuo jų poreikių, mokytojai ir projektų partneriai teikia paramą komunikacijos, projektų ir procesų valdymo, ryšių kūrimo ir bendradarbiavimo su partneriais stiprinimo klausimais.

Patarimas: Daugiausia tarpusavio mokymosi vyksta projekto pasiruošimo ir įgyvendinimo metu. Žinių perteikimas vyksta, kai dalyviai ir bendradarbiavimo partneriai dalijasi įgytais įgūdžiais.

Mobilumo skautams reikalinga paramos sistema ir sąlygos:

- Logistiniai išteklių, pvz., patalpos ir biuro įranga;
- Organizacinis palaikymas;
- Bendradarbiavimo partnerių pagalba įgyvendinant *Mobilumo skautų* idėjas;
- Pagalba viešųjų ryšių klausimais;
- Bendroji pagalba ir palaikymas;
- Finansinė pagalba (pvz., kelionių, spausdinimo ir kt. išlaidų padengimas).

C) Refleksijos ir rezultatų įvertinimo etapas

Refleksijos ir rezultatų įvertinimo etape aptariama mokymo programa, mokymo procesas ir įgytos kompetencijos, analizuojami įgyvendinti projektai ir stiprinamas seniems žmonėms palankaus miesto koncepcijos suvokimas. Dalyviai taip pat planuoja savo įgyvendintų projektų tęstinumą. Refleksijos ir rezultatų įvertinimo etapas yra gera proga pagerbti mokymo dalyvius bei projektuose dalyvavusius senjorus, pakviesti spaudos atstovus, suinteresuotus asmenis. Baigiamasis renginys gali būti uždaras arba viešas, priklausomai nuo vietos konteksto ir mokymo dalyvių pageidavimų.

Patarimas: *Mobilumo skautams* reikalinga organizacinė parama bei paskata, kad jie nenuleistų rankų, tęstų ir plėtotų pradėtą veiklą, įtraukdami į ją daugiau senjorų ir suinteresuotų asmenų.

Mokymo trukmė priklauso nuo išorinių sąlygų ir individualių veiksnių, įskaitant dalyvių skaičių, jų patirtį planuojant ir įgyvendinant veiklas, bendradarbiavimo partnerių išteklius ir kt. Svarbu, kad mokymo laikas ir tvarkaraštis, moduliai ir veiklos būtų pritaikyti ir suderinti su konkrečiais tikslais, grupės dydžiu, taip ir dalyvių interesais bei poreikiais.

Patarimas: Nupirkite ar pasigaminkite akinius ant pagaliuko, kuriuos diskusijose galima naudoti ir kaip oratoriaus lazdelę (kalba tas, kas rankoje laiko lazdelę, mūsų atveju – akinius). Per tokius akinius taip pat galima pažvelgti į supančią aplinką senjorų akimis ir vertinti situaciją iš kito taško!

Daugiau *Mobilumo skautų* mokymuose partnerių sukurtų ar naudotų metodinių priemonių ir veiklų rasite šio leidinio pabaigoje pridedamame priede.

MOBILUMO SKAUTŲ MOKYMAI IR PROJEKTAI PARTNERIŲ ŠALYSE

„Sendamas aš iš tiesų suprantu, ką visa tai reiškia! Turiu galvoti apie ateitį, tokius klausimus, kaip antai, kur aš norėsiu gyventi ir ko man reikės? Ziutfeno gyventojas.

Patarimas: projektų įvairovė parodo, kad vyresnio amžiaus piliečiai įvairiais būdais aktyviai prisideda prie savo aplinkos kūrimo.

Mobilumo skautų mokymai ir projektai atspindi penkių partnerių šalių aplinkybes, rengiamą turinį, naudojamus metodus ir atskleidžia jų miestų ir šalių skirtumus. Kai kurios projektų idėjos, pavyzdžiui Vokietijoje, kilo jau po pirmųjų užsiėmimų, ir projektai buvo įgyvendinami lygiagrečiai su mokymu. Kitose šalyse buvo išsamiau nagrinėjama miestų socialinė ir fizinė sąranga ir siekiama identifikuoti sritis, kuriose galėtų veikti *Mobilumo skautai*.

Bendradarbiavimo partnerių įsitraukimo lygis taip pat buvo įvairus. Vienose šalyse *Mobilumo skautai* atėjo iš organizuotų ir netgi institucionalizuotų senjorų grupių, o kitur – su seniems žmonėms palankios aplinkos problemomis nesusipažinę senjorai po mokymo apsisprendė tapti *Mobilumo skautais*.

Projektai skyrėsi ir tuo, kiek ir kaip prisidėjo bendradarbiavimo partneriai ir kiek padėjo mokytojai. Vienais atvejais *Mobilumo skautai* glaudžiai bendradarbiavo su savivaldos įstaigomis, o kitais atvejais buvo veikiamas „iš apačios į viršų“, t.y. žmonės pristatė problemą ir kėlė klausimus valdžios atstovams, reikalaudami jų sprendimo.

Dauguma projektų turi tęstinumo potencialą. Kai kurie projektai gali būti vienkartinė veikla su galimybe ją ne sykį pakartoti. Kiti projektai atspindi tęstinę arba reguliariai pasikartojančią veiklą, pavyzdžiui, demencija sergančių žmonių pasivaikščiavimai, viešose erdvėse seniems žmonėms iškylančių kliūčių nustatymas, susitikimai su pradinės mokyklos vaikais.

Tokia *Mobilumo skautų* projektų įvairovė parodo, kad jie negali būti laikomi privalomais pavyzdžiais. Šiame priemonių rinkinyje pateikti projektai yra skirti įkvėpti kitus imtis iniciatyvos.

Patarimas: Netgi smulkūs projektai gali paskatinti teigiamus pokyčių bendruomenėje, o pasiūlymai gali būti įtraukti į viešąją politiką ir įgyvendinti.

VIENA, AUSTRIJA

Kontekstas

Austrijoje mokymas vyko sostinėje Vienoje, turinčioje apie 1,8 milijono gyventojų. Mokyme dalyvavo 16 įvairių profesijų žmonių. Dauguma turėjo savanoriavimo patirties arba dirbo miesto seniūnijose. Kai kurie dalyviai, dar dirbantys žmonės, dalyvavo mokyme norėdami pasisemti idėjų ir pritaikyti jas savo darbe (pvz., senelių namų darbuotojas). Kiti mokymais susidomėjo, nes buvo susidūrę su judėjimo mieste sunkumais ir siekė savo laiką paskirti problemų sprendimui.

Mokymo įgyvendinimas

Mokymo užsiėmimus vedė profesionalus savanorių vadovas su ilgamete patirtimi suaugusiųjų švietime ir urbanistikos specialistas, turintis kaimynysčių iniciatyvų įgyvendinimo patirties. Prie mokymų prisidėjo ir įvairūs partneriai: Vienos mobilumo agentūra leido naudotis jų patalpomis organizuojant du informacinius renginius ir padėjo juos reklamuoti. Vietinė spauda ir senjorų asociacija susidomėjo projektu ir buvo nuolat apie jį informuojama.

Dviejuose informaciniuose renginiuose lankytojai buvo supažindinti su projekto ir mokymo turiniu, tikslais ir būdais, kaip prie jų gali prisidėti *Mobilumo skautai*. Interaktyvių renginių metu dalyviams buvo užduodami klausimai (pvz., ką jums reiškia žodis „skautas“? Su kokiomis mobilumo kliūtimis esate susidūrę? ir pan.) ir abi pusės turėjo puikią progą pažinti vieni kitus: mokytojai galėjo susipažinti su potencialiais dalyviais, o dalyviai išsamiai susipažinti su projektu ir iš karto išspėsti iškilusius neaiškumus.

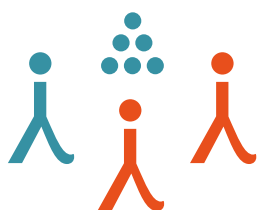
Mokymo etapas prasidėjo 4 valandų trukmės įvadiniu seminaru, įskaitant „susipažinimą“ ir komandinio darbo veiklas. Po to svarstyti su seniems žmonėms palankių miestų bei aplinkos kūrimu susiję

teminiai klausimai ir paaiškinti projekto esmę ir gairės, patikslinti mokymų turinys bei tvarkaraštis. Namų darbams dalyviai turėjo ištirti savo kaimynystes naudodami seniems žmonėms palankios aplinkos kontrolinį sąrašą (žr. priede pateikiamą priemonių rinkinį).

Po to surengtuose trijuose seminaruose buvo aptariamose teorinė ir praktinė dalys. Teorines išvalgas pateikė ekspertai, dirbantys miestų planavimo ir vystymo, mobilumo, prieinamumo srityse. Praktinėse dalyse *Mobilumo skautai* sulaukė palaikymo (toliau) vystyti jų mobilumo projektų idėjas. Konsultacijos su kolegomis pasirodė labai sėkmingas būdas aptarti projektų idėjas ir išklausti konstruktyvių nuomonių.

Igyvendinimo etape komandos rinkosi aptarti dalyvių parengtus projektus. Mokytojai padėjo komandoms suteikdami jiems patalpas susirinkti ir, prireikus, individualiomis konsultacijomis grupėje.

Refleksijos ir įsivertinimo renginyje buvo neoficialioji ir oficialioji dalys. Pirmoji skirta apmąstyti ir įvertinti mokymą. *Mobilumo skautų* idėjų sklaida ir siekis jas populiarinti vyko pristatant projektus viešajame renginyje, į kurį bendradarbiavimo partneriai ir besidomintys žmonės buvo pakviesti asmeniškai.

Mobilumo skautų projektai

Dunojaus sala – poilsio be kliūčių kūrimas

Dunojaus sala yra svarbi miesto rekreacinė zona Vienoje. Žmonės čia bėgioja, vaikščioja, plaukioja, užkandžiauja. *Mobilumo skautai* nusprendė įvertinti, kokios kliūtys, trukdo senjorams ir žmonėms su negalia leisti laisvalaikį saloje. Pasirinkę vieną salos dalį, jie pažymėjo kliūtis ir pasiūlė jų šalinimo būdus. Pavyzdžiui, viena iš kliūčių – laiptai be turėklų, dėl ko vyresniems žmonėms sunku nultipti prie vandens ir pasimaudyti Dunojaus upėje. Ruošdami prieinamumo problemų sprendimus, jie kreipėsi į Vienos mobilumo agentūrą. Galiausiai jie perdavė paruoštus dokumentus ir siūlomus sprendimus atsakingiems asmenims, kuriuos anksčiau identifikavo apsvarstę tinkamiausias bendradarbiauti įstaigas ir organizacijas.

Neribotas mobilumas

Mobilumo skautai nustatė problemą, kad daugelis vyresnių žmonių savo namuose gyvena izoliuoti, visiškai nebendrauja su kitais žmonėmis, neužsiima jokia fizine veikla ir beveik nesilanko viešose vietose. Šiai problemai spręsti viešose erdvėse jie pradėjo organizuoti bendras mankštas. Tuo siekta motyvuoti žmonės užsiimti fizine veikla, o taibūtų ir galimybė susitikti su kitais senjorais. Du grupės nariai turėjo mankštos vedimo žmoniems su negalia patirties. Kartu jie norėjo įtraukti ir apmokyti kitus žmones, kurie taip pat galėtų rengti tokius užsiėmimus, todėl pradėjo ieškoti savanorių pagalbos.

Eismo sistemos saugumas

Trečioji grupė dirbo eismo saugumo srityje. Jų siekis buvo padaryti kelius ir viešąsias erdves saugesnius. Ypatingas dėmesys skirtas visus eismo dalyvius (pėsčiuosius, automobilių vairuotojus, dviratininkus) paskatinti atsižvelgti į vieni kitų poreikius ir labiau gerbti vieni kitus. Ypatingas dėmesys skirtas sankryžoms. Panaudotos įvairios priemonės, kad būtų atkreiptas dėmesys į pavojingas situacijas sankryžose.

Kontekstas

Mobilumo skautų mokymai ir projektas buvo įgyvendinti šalia Frankfurto prie Maino esančiame Hanau mieste, kuriame gyvena 95 tūkstančiai žmonių. Šis miestasturi ilgalaikes senjorų veiklumo tradicijas, čia yra gerokai daugiau savanorių asociacijų, organizacijų, ir kaimynystės iniciatyvų nei kituose Heseno žemės miestuose. Ypač pasitarnavoseniaiveikiančios ir aktyvios Senjorų taryba bei Savanorių agentūra. Šios dvi savivaldybės įstaigos organizavo potencialių Mobilumo skautų telkimą ir užtikrino, kad savivaldybės administracija skirtų jiems deramą dėmesį.

Mokymų įgyvendinimas

Informacinis renginys vyko Hanau Senjorų tarybos patalpose. Po „Švietimo, socialinių paslaugų ir integracijos“ skyriaus vadovo sveikinimo žodžių supažindinta su seniems žmonėms palankios aplinkos koncepcija ir Mobilumo skautų projekto tikslais ir veiklomis. Apsvarstytos pirminės mikro projektų idėjos ir pristatyti naujismanymai. Teminiuose seminaruose *Mobilumo skautai* pristatė jiems svarbiasveiklos kryptis ir problemas, kurias norėtų spręsti. Tai leido jiems labiau pažinti vieni kitus ir nustatyti interesų panašumus ir skirtumus. Galiausiai susitarta dėl kitų etapų ir datų.

Remiantis informacinio renginio rezultatais, **planavimo renginyje** pavyko pristatyti tikslesnes projektų idėjas. Šio etapo tikslas – konkretizuoti *Mobilumo skautų* veiklos galimybes ir nustatyti jų prioritetus. Dalyviai taip pat išskyrė temas, kurias reikėtų svarstyti kituose seminaruose, kur būtų dalijamasi įvairių sričių žiniomis ir sprendžiami darbiniai klausimai:

	ESMINĖS TEMOS	TECHNINIAI REIKALAVIMAI
Pirmas seminaras	SENIEMS ŽMONĖMS PALANKI APLINKA	KONCEPCIJOS KŪRIMAS
Antras seminaras	MIESTŲ PLANAVIMAS	APSIRŪPINIMAS IŠTEKLIAMS
Trečias seminaras	SENJORŲ LOBISTINĖ VEIKLA	SUINTERESUOTŲ ASMENŲ ANALIZĖ

Parengta viešinimo medžiaga bei spaudos pranešimai apie projekto eigą informuoti.

Mokymo etapą sudarė trys keturių valandų trukmės seminariai. Kiekvieno užsiėmimo metu *Mobilumo skautai* informavo kitus dalyvius apie savo grupių veiklą. Šie pristatymai padėjo dalyviams susidaryti bendrą išpūdį apie kitų grupių projektus ir informuoti apie savo projektų eigą, problemas ir patirtis, apie kurias buvo kalbama vėlesniuose bendruose susitikimuose. Taip pat kiekviename susitikime savo išvalgomis dalijosi bent vienas ekspertas, kalbėjęs apie aktualias *Mobilumo skautams* temas.

Projektų įgyvendinimas prasidėjo nuo pirmojo seminaro; mokymas buvo siejamas su konkrečia praktine veikla ir skirtas tai veiklai reikalingiems įgūdžiams sustiprinti ar įgyti. Baigiamajame renginyje visuomenei pristatyti projekto rezultatai. *Mobilumo skautams* buvo įteikti baigimo pažymėjimai.

Mobilumo skautų projektai

Patarimas: Ilgalaikė savanoriavimo patirtis ir socialinis Mobilumo skautų ratas padeda greičiau kurti ryšius ir rasti sprendimus.

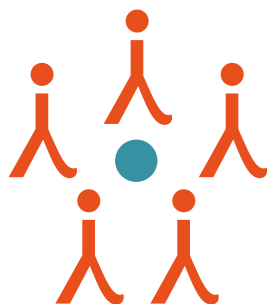
Foto projektas „Aktyvioji senatvė“

Mobilumo skautų inicijuoto projekto tikslas yra meniškai pristatyti senatvės ir senėjimo temas Hanau mieste. Grupė aptarė fotosesijų idėją, ieškojo modelių ir vietų fotografuotis, reikiamos aplinkos. Vienos nuotraukos padarytos modeliams vaikščiojant gamtoje, kitos fotosesijos vyko patalpoje.

Foto projekto pagrindinis partneris buvo asociacija „Hanau žmonės“. Kartu su kitomis projekto dalyvėmis parinktos vaizdingos vietos Hanau miesto ribose. Tai svarbu, nes vienos vietos, tinkančios pavasarį, vasarą ir rudenį, netinka žiemą. Foto projekto nuotraukos eksponuotos baigiamajame renginyje. Jos taipogi patalpintos Hanau miesto internetinėje svetainėje. Tikėtina, kad tai gali įkvėpti kitus žmones rengti panašius projektus ir galbūt papildyti kolekciją kitų senjorų modelių nuotraukomis.

Eismo saugumas, prieinamumas ir prevencija

Saugumą nagrinėjanti darbo grupė susiskirstė į mažesnes grupes, nagrinėjančias skirtingas eismo saugumo temas ir vietas.

Viena grupelė sutelkė dėmesį į saugumą kelyje. Siekta nustatyti problemines vietas kelyje, pėsčiųjų maršrutus, ir padidinti jų saugumą. Surengtos kelios išvykos ir įvertintos eismo sąlygos, padarytos nuotraukos su trumpais aprašymais. Visi šioje veikloje dalyvavę *Mobilumo skautai* turėjo specifinių profesinių įgūdžių šioje srityje arba savanoriavimo patirties. Surinkti duomenys pateikti Hanau miesto valdžios atstovams, kurie padėjo už pastabas ir kai kuriuos pasiūlymus įgyvendino greitai be jokių biurokratinių kliūčių. Pavyzdžiui, keliose vietose buvo pastatyti apie pavojingas eismo sąlygas perspėjantys ženklai ir įrengti šviesoforai, kad senjorai galėtų saugiai pereiti gatvę. Pagrindinis šios darbo grupės pasiekimas – sutarta dėl būsimų neformalių susitikimų, kuriuose žmonėms galės pateikti savo idėjas. *Mobilumo skautams* pavyko paskatinti, kad būtų įdiegtos gyventojų saugumui skirtos priemonės.

Dauguma piliečių žino apie pavojingas eismo sąlygas, tačiau nepraneša atsakingiems asmenims, nes mano, jog susidurs su daugybe biurokratinių kliūčių. Neformalus susitikimai yra geras būdas atkreipti dėmesį į senjorų mobilumą apsunkinančias problemas ir siekti, kad jos būtų išspręstos. Ši veikla parodė, kad tokia bendravimo forma, tinkamas pasirengimas ir surinkti dokumentiniai įrodymai padeda inicijuoti pokyčius ir surasti tinkamus problemų sprendimo būdus.

Antroji grupelė siekė toliau plėsti jau esančius mokymo pasiūlymus senjorams. Senus žmones, naudojančius vaikštynes ir dar vaikščiojančius be pagalbinių priemonių, savanoriai apmokė, kaip saugiai naudotis viešuoju transportu ir priminė jų kaip teises. Tuo pačiu viešojo transporto įmonės vairuotojai buvo supažindinti su senų žmonių specialiaisiais poreikiais. Pratybos surengtos keliuose miesto mikrorajonuose, kad senjorams nereiktų toli važiuoti. Šis projektas neapėmė viso miesto, todėl tokių apmokymus reiktų surengti ir kitose vietose. Projektui vadovavo Senjorų tarybos mobilumo komisaras. Viešojo transporto įmonė pritarė projektui ir parūpino mokymams autobusų. Tolimesnis tikslas yra surengti mokymus kiekviename Hanau mikrorajone, kad juose galėtų sudalyvauti visi norintys gyventojai. Tai pagerintų gyventojų mobilumą, padidintų abipusį supratimą ir senjorai mažiau bijotų važiuoti autobusu.

Mobilumas kartu – veiklos prie Meino

Mobilumo skautai, skatindami Meino upės krantinės naudojimą ir miesto poilsio zonų vystymą, surengė patikrinamuosius pasivaikščiojimus Meino krantine Hanau miesto gyventojams. Patikrintas maršrutų tinkamumas įvairaus amžiaus žmonių judėjimui. Nustatytos tam tikros problemos (pvz., statūs laiptai be turėklų) ir pasiūlyta jas kuo skubiau jas spręsti. Netoli esančioje teritorijoje planuojama įrengti įvairaus amžiaus žmonėms pritaikytas lauko sporto aikšteles, kuriose senjorai galėtų susitikti ir bendrauti.

Atkreiptas dėmesys ir į užsiėmimų pasiūlą seniems žmonėms ir žmonėms, sergantiems senatvine demencija. Bendradarbiaujant su asociacija „Kaip namie“ (So wie daheim), surengti keli pasivaikščiojimai Meino krantine su apsilankymu restorane. Pastebėta, kad aplinkinių požiūris į senatvine demencija sergančius žmones yra ne toks palankus, kaip tikėtasi.

Senatvine demencija sergantys žmonės ir jų artimieji dažnai jaučia gėdą. Šia iniciatyva siekiama viešinti stigmatizacijos problemą ir pasiekti, kad demencijos nereikėtų slėpti ir visi galėtų leisti laiką viešosiose erdvėse. Didelių išlaidų nereikalaujanti veikla turi puikias tęstinumo galimybes.

Internetinė apklausa „60-ies ir vyresnio amžiaus žmonių gyvenimo sąlygos Hanau mieste“

Mobilumo skautai taip nusprendė atlikti 60-ies ir vyresnio amžiaus žmonių apklausą. Apklausos klausimai suformuluoti remiantis PSO seniems žmonėms palankių miestų koncepcija: gyvenamoji aplinka, viešasis transportas, buities sąlygos, dalyvavimas socialiniame gyvenime, pagarba, bendravimas ir informavimas. Taip pat surinkti ir respondentų socialiniai-demografiniai duomenys (pvz., amžius, lytis, rajonas, gimimo vieta, išsilavinimas, mobilumas ir sveikatos būklė).

Apklausa atlikta naudojant internetinį klausimyną. Hanau savivaldybė ir Mobilumo skautai reklamavo šią apklausą, kad į klausimus atsakytų kuo daugiau žmonių. Gyventojai kelis sykius informuoti per vietinę spaudą, plakatus bei skrajutes. Senjorų taryba ir Mobilumo skautai asmeniškai pasisiūlė padėti

žmonėms, neturintiems namuose interneto. Nepaisant siūlomų asmeninės pagalbos, senjorai nenoriai dalyvavo apklausoje. Per tris mėnesius buvo užpildytos 325 anketos.

Apklausoje rezultatus naudojo savivaldybė savo veikloje. Nors tai nebuvo reprezentacinė apklausa, rezultatai davė naudos, nes pavyko nustatyti anksčiau nepastebėtas problemas. Be to, toks savivaldybės įsiklausymas į vyresnių miesto gyventojų nuomones bei įžvalgas rodo pagarbą ir pripažinimą.

Patarimas: Vyresnio amžiaus žmonėms žodinis bendravimas priimtinas labiau nei rašytinė komunikacija, todėl siekiant surinkti nuomones ir įžvalgas rekomenduotini individualūs pokalbiai.

Už šias projekto fotografijas dėkojame ponui Norbertui Stiebitzui ir poniai Sylvie Jankai

Kontekstas

Mobilumo skautų projektas įgyvendintas Romos pirmoje (apie 202000 gyventojų) ir dvyliktoje savivaldybėse (apie 143000 žmonių). Jos pasirinktos dėl dviejų priežasčių: pirma – šios dvi vietos valdžios institucijos susidomėjo projekto idėjomis, antra – šiose savivaldybėse anksčiau buvo įgyvendinta iniciatyva „Aktyvus 80+“. Bendradarbiavimas su šiomis dviem savivaldybėmis taip pat padėjo plačiau paskleisti informaciją apie mokymą, surasti mokymo dalyvių ir paskatinti juos dalyvauti iš per mokymą sukurtuose nedideliuose vietos projektuose bei teikti pasiūlymus, kad būtų pašalintos senų žmonių mobilumą ribojančios kliūtys vietos bendruomenėse.

Mokymo įgyvendinimas

Pristačius planuojamą mokymą įvairiuose pagyvenusių žmonių centruose su I ir XII savivaldybių darbuotojų pagalba buvo surasti 15 mokymo dalyviai. Buvo akcentuojami toliau išvardinti dalykai, kad senjorai taptų pokyčių iniciatoriais, labiau pasitikėtų savimi ir aktyviau dalyvautų pilietinėje veikloje:

- Aktyvus mokymasis ir įgytų žinių įtvirtinimas praktinėje veikloje įgyvendinant projektus.
- Galimybė teikti savivaldybių administracijoms rekomendacijas, remiantis įgyvendintų *Mobilumo skautų* projektų rezultatais.
- Vietinių mobilumo veiklų sąsajos su nacionalinėmis ir kitų Europos šalių iniciatyvomis, stebint panašumus ir skirtumus, gerąją praktiką Romoje ir kituose Italijos bei Europos miestuose.
- Bendradarbiavimo partneriai: Romos I ir XII savivaldybės, pagyvenusių žmonių centrai, „Sbilanciamoci!“ kampanija ir Kioto klubo tvaraus mobilumo darbo grupė.

Italijoje su Kioto klubu ir jo tvaraus mobilumo darbo grupe suorganizuotas nacionalinis ryšių užmezgimo renginys „Klimato kaita, mobilumo politika ir oro kokybė didžiuosiuose Italijos miestuose“.

Renginyje dalyvavo Romos *Mobilumo skautai* ir partneriai

kartu su sprendimus dėl mobilumo vietos, regiono ir nacionaliniu mastu priimančiais asmenimis. Renginyje taip pat pristatyta *Mobilumo skautų* veikla ir ataskaita „Mobilitaria 2018“, parengta projekto eigoje.

Nuoroda: „Mobilitaria 2018“ ataskaitą italų kalba rasite čia-
https://www.kyotoclub.org/docs/mobilitaria_r3.pdf

Mobilumo skautų projektai

Kliūčių senų žmonių mobilumui nustatymas ir pasiūlymai

Romos I ir XII savivaldybėse veikiančių senelių namų gyventojams savivaldybė davė mikrorajono žemėlapius, kuriuose jie žymėjo senų žmonių mobilumui iškylančias kliūtis aplinkinėse gatvėse. Pagrindinės senjorų pastebėtos kliūtys: per aukšti šaligatviai, bet kur statomi automobiliai, duobės gatvėse ir pėsčiųjų takuose, pėstiesiems ir dviratininkams skirtų zonų trūkumas, automobilių teršiamas oras, grafiko nesilaikantis ir neefektyvus viešasis transportas, viešųjų tualetų trūkumas, mažai elektrinių transporto priemonių. Bendruose *Mobilumo skautų*, vyresnio amžiaus žmonių ir bendradarbiavimo partnerių susitikimuose mėginta ieškoti problemų sprendimo būdų. I savivaldybės socialinių reikalų kanclerio iniciatyva kliūčių šalinimo pasiūlymai bus įtraukti į Romos miesto administracijai skirtas politikos rekomendacijas tolimesniam svarstymui.

Patarimas: Vietos valdžia gali greitai įgyvendinti konstruktyvias ir įrodymais grįstas *Mobilumo skautų* rekomendacijas, o tai stiprina vyresnio amžiaus žmonių pasitikėjimą ir parodo jiems, kad verta stebėtisavo gyvenamąją aplinką ir apie esančias problemas pranešti valdžios atstovams.

Longhena gatvės laiko bankas

Longhena gatvės laiko bankas įsteigtas 2011 metais ir turi 335 narius, kurie be užmokesčio teikia vieni kitiems per 60 nemo-

kamų paslaugų. Romos *Mobilumo skautai* prisidėjo įvairiomis veiklomis. Pavyzdžiui, jie perėmė „vaikščiojančių autobusų“ paslaugą. Tai pensininkų teikiama paslauga dirbančioms šeimoms. Vyresni žmonės nuveda mikro-rajono vaikus į mokyklą, o po pamokų parveda namo. Šios paslaugos privalumas – ramybė tėvams, žinant, kad jų vaikai saugūs, ir bendravimas tarp kartų, leidžiantis senjorams ir vaikams geriau pažinti vieni kitus. Tuo pačiu *Mobilumo skautai* didino Laiko banko veiklos žinomumą tarp vyresnioamžiaus žmonių.

Apie senjorų mobilumą Enrico Pestalozzi pradinėje mokykloje

90-metis *Mobilumo skautas*, buvęs grafikos dizaineris ir animacijos kūrėjas surengė tris dviejų valandų trukmės užsiėmimus su dešimčia pradinukų. Jie kalbėjosi, po to vaikai piešiniuose pavaizdavo senų žmonių patiriamus sunkumus judant mieste ir kaip būtų galima jiems padėti.

Ištrauka iš diskusijos:

Ar seni žmonės patiria sunkumų gatvėse?

Gentle: Seni žmonės gali pargriūti, nes gatvėse yra daug duobių.

Aya: Seni žmonės nespėja įlipti į autobusą, nes lėtai vaikšto.

Henos: Seni žmonės negali įlipti į autobusą, nes autobusai yra per aukšti.

Ką seni žmonės galėtų veikti lauke?

Jasmin: Seni žmonės galėtų eiti nusipirkti ledų.

Ilkan: Jie galėtų nueiti nusipirkti gėlių.

Aya: Jie galėtų eiti apsipirkti.

Henos: Jie galėtų vedžioti šunis.

Aya: Jie galėtų nueiti į muziejų.

Jas min: Jie galėtų nueiti pas draugą ar giminaitį.

Ayman: Jie galėtų nuvesti savo anūkus į mokyklą.

Kaip mes galėtume jiems padėti?

Henos: Lyjant lietui kas nors galėtų palaikyti virš jų skėtį.

Henos: Kas nors turėtų padėti seniems žmonėms pereiti gatvę.

Gentle: Autobusai galėtų būti jiems patogesni.

Laisvė būti, laisvė judėti

2014 metais Romos I savivaldybėje pradėtos teikti nemokamos taksi paslaugos judėjimo problemų turintiems senjorams. Šią iniciatyvą pradėjo asociacija „Mobilus gyvenimas“, Pagyvenusių žmonių federacija ir taksi kooperatyvas „Samarcanda“.

Dabar veikia dusavanorių įkurti ir aptarnaujami operatorių centrai, per kuriuos judėjimo problemų turintys asmenys gal išsikviesti apie 50 taksi automobilių nemokamam pavežėjimui. Viešojo ir privataus sektoriaus bendradarbiavimas grindžiamas socialinio marketingo principais: privačios įmonės nemokamai reklamuojasi per organizaciją „Laisvė būti, laisvė judėti“, o už tai nemokamai paveža sunkiai vaikščiančius senjorus.

Savivaldybei paskelbus savanorių paiešką, Esquilino rajono pagyvenusių žmonių dienos centro *Mobilumo skautai* tapo nemokamas taksi paslaugas organizuojančios grupės savanoriais. Juos taip pat sudomino projekto „Mobilumo skautai“ tarptautiškumas, – jie norėtų užmegzti ryšį su inovatyvių tvaraus judumo sprendimų ieškančiais senjorais kituose Europos miestuose.

Kontekstas

Kaunas yra antras pagal dydį Lietuvos miestas, turintis 292691 tūkstančius gyventojų, 20 proc. iš jų yra 65-erių metų amžiaus ir vyresni. Populiariausia pensinio amžiaus žmonių veikla yra Trečiojo amžiaus universiteto turizmo, teatro ir muzikos, dizaino, teisės, sveikos gyvensenos ir teologijos fakultetų pasikaitų lankymas. Senjorai gali lankytis trijuose dienos centruose, kuriuose organizuojamos įvairios dienos veiklos senjorams. Jų kaina priklauso nuo asmens pajamų. Kitos senjorų mėgstamos veiklos: dainavimas chore, kelionės ir ekskursijos, susitikimai su rašytojais, nemokamų koncertų lankymas, rankdarbiai, sodininkystė, mankštos. Savanorystė ir pilietinė veikla tarp vyresnio amžiaus kauniečių nėra populiarios.

Mokymų įgyvendinimas

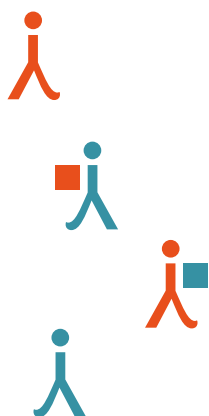
Informacinis projekto „Mobilumo skautai“ renginys surengtas gegužės mėnesį Lietuvos sporto universitete. Susirinkusiems pristatyta seniems žmonėms palankios aplinkos koncepcija, projektas, partneriai ir suplanuotos projekto veiklos. Senjorams kilo klausimų dėl pavadinimo „skautai“, nes 2018 metai šimtmetį švęsianti Lietuvos skautų organizacija vienija jaunas žmones, ir senjorai neidentifikuoja savęs kaip skautų. Po diskusijų apie žodžio „skautai“ kilmę ir reikšmę susitarta dėl skauto kaip žmogaus, tyrinėjančio teritoriją ir renkančio duomenis, vaidmens. Diskutuota ir apietai, kas yra seniems žmonėms palanki aplinka, pažvelgta į senėjimą iš žmogaus viso gyvenimo perspektyvos. Dauguma renginyje buvusių senjorų sutiko gauti informaciją apie mokymo programą, kai ji bus parengta, ir išreiškė ketinimą dalyvauti mokyme.

Rugsėjo mėnesį surengtas įvadinis seminaras, kuriame didžiausias dėmesys skirtas seniems žmonėms palankių miestų ir bendruomenių tematikai bei iniciatyvoms šioje srityje. Mažose grupėse nagrinėtos Pasaulio sveikatos organizacijos nustatytos aštuonios seniems žmonėms palankaus miesto sritys ir jų pagrindiniai rodikliai. Potencialiems mokymo dalyviams buvo pristatyti Europos tyrimų ataskaitos rezultatai, tarptautinio projekto partnerių parengta mokymo programa ir jos įgyvendinimo etapai.

15 dalyvių mokymosi etapas prasidėjo spalio pradžioje ir 8 savaites vyko savaitiniai trijų valandų trukmės užsiėmimai. Seminarus senjorams vedė aktyvaus ir sveiko senėjimo, miestų planavimo ir vystymo, transporto, eismo planavimo, pilietinio veikimo, suinteresuotų šalių paieškos ir bendravimo su valdžios atstovais ekspertai. Kiekviename užsiėmime pakankamai laiko skirta diskusijoms ir aptarimams, ieškant idėjų grupiniams projektams. Mokymas vyko Lietuvos sporto universitete.

Įgyvendinimo tarpsnis prasidėjo lapkričio pabaigoje ir buvo planuojamas baigti iki vasario pabaigos. Bandomųjų projektų idėjos siejosisu miesto aktualijomis, tokiomis kaip pradėtas rengti Kauno darnaus judumo planas, Kauno bienalė 2017, Kauno išrinkimas būti Europos kultūros sostine 2022 metais. Įgyvendinimui pasirinktos šios idėjos:

- Susisiekti su viešojo transporto įmone ir savivaldybės transporto skyriumi, kad būtų rengiami nuolatiniai susitikimai su senjorais, kur jie galėtų išsakyti savo poreikius ir pastabas apie viešojo transporto mieste vystymą;
- Padidinti senjorų dalyvavimą Kauno darnaus judumo plano viešuose svarstymuose;
- Ieškoti partnerių ir bendrai organizuoti Europos mobilumo savaitės kampanijas bei renginius.
- Vyresnio amžiaus gyventojus įtraukti į Kauno – Europos kultūros sostinės 2022 renginių planavimą, kad jie būtų renginių kūrėjai ir dalyviai, o ne tik stebėtojai ir kritikai.

Kadangi mokyme dalyvavo žmonės iš įvairių miesto rajonų bei organizacijų, pateiktų idėjų pagrindu nesusibūrė atskiros komandos. Šiuos projektus suplanavo ir įgyvendino visa grupė, o aktyviausiai veikė projekto idėjas pasiūlę mokymo dalyviai. Įgyvendinti projektus dalyviams padėjo Senjorų iniciatyvų centro pirmininkė, Sporto universiteto lektoriai ir Kauno M.K. Čiurlionio muziejaus socialinių projektų kuratorė.

Mobilumo skautų projektai

Apskritojo stalo diskusija apie viešojo transporto gerinimą

Senjorai yra nepatenkinti kai kuriais viešojo transporto aspektais ir dažniausiai negauna atsakymų į savo pastebėjimus ir pretenzijas. Pretenzijas dėl viešojo transporto galima pateikti telefonu ar per miesto svetainėje esančią formą, tačiau paprastai nesulaukiama

jokio atsakymo. Senjorai pageidavo akis į akį susitikti su autobusų įmonės atstovais ir autobusų vairuotojais.

Pirmiausia *Mobilumo skautų* grupės atstovai susitiko su UAB „Kauno autobusai“ administracija. Senjorai išsakė savo pastebėjimus dėl autobusų saugumo, vairuotojų elgsenos bei kultūros, viešojo transporto tvarkaraščių, autobusų stotelių būklės, informacijos pateikimo autobusų stotelėse, dažnų maršrutų bei tvarkaraščių kaitaliojimo. Sužinojus, kad sprendimus dėl viešojo transporto organizavimo priima savivaldybės transporto skyrius ir kad pati viešojo transporto įmonė turi mažai galimybių priimti savarankiškus sprendimus, nutarta surengti apskritojo stalo diskusiją savivaldybėje.

Mobilumo skautai parengė oficialius laiškus, kad būtų sutarta dėl datos ir laiko, rinko iš senjorų svarbiausius sprendinius klausimus ir iš anksto perdavė juos savivaldybės Transporto ir eismo organizavimo skyriui, sutarė dėl susitikimo darbotvarkės, organizacijų, kurios bus kviečiamos, sąrašo ir išsiuntė kvietimus. Iš viso dalyvavo 22 atstovai iš trijų pagyvenusių žmonių organizacijų. Susitikimas prasidėjo *Mobilumo skautų* projekto ir transporto vaidmens seniems žmonėms palankios aplinkos kontekste pristatymu. Transporto ir eismo organizavimo skyriaus vadovas pristatė viešojo transporto organizavimo sistemą, išryškindamas senjorų klausimuose liečiamus aspektus. Po pristatymų vyko konstruktyvi diskusija, kurios metu viešojo transporto paslaugų organizatoriai ir teikėjai, tiek senjorai pritarė, kad tokias apskrito stalo diskusijas reikia rengti reguliariai.

Patarimas: Į kompetentingų, organizuotų grupių pateiktus pasiūlymus sprendimus dėl viešųjų paslaugų priimančios asmenys žiūri rimtai.

Šiaurietiško ėjimo žygis Europos judumo savaitei pažymėti

Europos judumo savaitė Kaune pažymima tik Tarptautine diena be automobilio, kuri nuo 2001 metų vyksta rugsėjo 22-ąją dieną. Tą dieną viešasis transportas yra nemokamas, o miesto gyventojai raginami nenaudoti automobilių. Kituose Europos miestuose visą savaitę vyksta daug renginių alternatyvioms miesto transporto priemonėms propaguoti ir atkreipti žmonių dėmesį į transporto keliamą oro taršą ir triukšmą. *Mobilumo skautai* nutarė prisidėti prie Europos judumo savaitės surengdami pėsčiųjų žygį „Renkuosi judėjimą“. Vedami šiaurietiško ėjimo propagotojo Roko Žeimio (tuo metu dirbusiu Kauno m. visuomenės sveikatos biure) aktyvūs senjorai iš kelių miesto senjorų asociacijų net ir pliaupiant lietui per Laisvės alėją sportiškai nužingsniavo nuo miesto centro iki Rotušės aikštės senamiestyje. Dėl trumpo pasiruošimo laiko ir nepakankamo renginio viešinimo nevyko pritraukti daugiau dalyvių, naudojančių alternatyvias transporto priemones – paspirtukus, dviračius, riedučius. Nepanoro prisijungti ir vaikščiųjų pagalbos priemonės naudojantys senjorai. Nutarta 2018 metų Europos judumo savaitei rengtis iš anksto ir plačiau išviešinti šią iniciatyvą.

Dalyvavimas viešose diskusijose su Kauno darnaus judumo plano rengėjais

Atliekant esamą situacijos analizę buvo rasta informacija apie planuojamą rengti Kauno darnaus judumo planą. Deja informacijos apie plano rengėjų viešas konsultacijas su visuomene nebuvo. *Mobilumo skautai* kreipėsi į Kauno savivaldybę dėl informacijos apie planuojamas viešas diskusijas. Vyresni žmonės nevaikšto į tokius susirinkimus, nes jų niekas specialiai nekviečia ir todėl jiems niekas neatstovauja. *Mobilumo skautai* įsipareigojo rūpintis informacijos sklaida ir pakviesti vyresnio amžiaus žmones dalyvauti Kauno darnaus judumo plano viešose diskusijose.

Idėjos Kaunui – Europos kultūros sostinei 2022

2017 metų kovą Kaunas laimėjo konkursą 2022 metais būti Europos kultūros sostine. Pagal ES programą „Europos kultūros sostinės“ yra reikalaujama, kad kultūros sostinėmis tapę miestai integruotų programos veiklas į ilgalaikes miestų strategijas, kurios turėtų būti darnios plėtros strategijomis. Europos kultūros sostinės statusas yra palankus pakeisti ir pagerinti viešąsias erdves, todėl dalyvavimas planuojant Kaunas 2022 renginius yra puikus veiklos baras *Mobilumo skautams*.

„Kaunas – Europos kultūros sostinė 2022“ kūrybinių laboratorijų „Fluxus

labs“ komandai *Mobilumo skautai* pasiūlė idėją Kauno senųjų kapinių vietoje esančiame Ramybės parke žemės meno festivalį. Parke auga klevai, kurių lapai rudenį nėra tvarkomi, o supuvę lapai parką padaro nepatrauklia erdve. *Mobilumo skautai* pasiūlė suburti vietos bendruomenę, rudenį sugrėbti lapus ir iš jų daryti žemės meno kūrinčius. Buvo parengtas idėjos pristatymas, kuris sulaukė teigiamo „Fluxus labs“ komandą konsultuojančio eksperto iš Jungtinės Karalystės įvertinimo. Jis pažadėjo surasti kraštovaizdžio menininkų, kurie prisidėtų prie tolimesnio idėjos vystymo. Bendruomenei suburti pavasarį prieš Velykas buvo suorganizuotas parko tvarkymas. Prie vietos gyventojų prisijungė Lietuvos Šaulių sąjungos nariai, kurie tvarkė po kapinių iškėlimo parko teritorijoje likusius sovietinėje rezistencijoje dalyvavusių kovotojų nežymėtus kapus.

Veikla muziejuje

Kauno M.K. Čiurlionio meno muziejaus kuratorė Rūta Klevaitė pakvietė *Mobilumo skautus* apžiūrėti Kauno bienalės ekspozicijas 24-iose atvirose Kauno erdvėse. Kauno bienalėje 2017 svarstytas paminklų klausimas: kur, kaip ir kada turi atsirasti paminklas. Atmesdama populistinius veiksmus versti ir statyti paminklus, bienalė siekė skatinti ir įteisinti naujas šiuolaikines atminties išsaugojimo idėjas bei strategijas. Į *Mobilumo skautus* kreiptasi kaip į istorijos liudytojus. Kartu su kuratore *Mobilumo skautai* dalyvavo užsiėmimuose su vaikais iš vaikų dienos centro ir aptarė diskutavo apie atmintį ir jos įprasminimą.

2018 metų vasario kovo ir balandžio mėnesiais kelios *Mobilumo skautės* kiekvieną ketvirtadienį skirtinguose muziejaus skyriuose nėrė kvadratėlius, iš kurių vėliau buvo sumegzta antklodė Europai su stilizuota lietuviška tulpe. Visos Kaune nertos antklodės buvo eksponuojamos Kauno rotušėje, o po to buvo išsiųstos į Olandijos miestą Leuwardeną, 2018 metų Europos kultūros sostinę. Iš įvairių Europos miestų atsiųstos antklodės padengė penkių futbolo aikščių dydžio plotą. Po šios Europos solidarumą įrodančios akcijos antklodės buvo išdalintos nepasiturintiems asmenims.

ZIUTFENAS, OLANDIJA

Kontekstas

Olandijoje mokymo programa buvo pritaikyta pagal vietos kontekstą, t.y. Ziutfeno miestą, įsikūrusį ant Eizelio upės krantų atokiame Achterheko regione Gelderlando provincijoje. Ziutfenas yra vidutinio dydžio miestas su 47314 tūkstančių gyventojų, kurių 20% sudaro 65 metų ir vyresnio amžiaus žmonės. Ziutfenas yra Hanza miestas su istoriniu senamiesčiu. Kai kurie gyvenamieji namai siekia net XII amžių, o skverai ir gatvės yra grįstos akmenimis. Nuo 2001 metų Ziutfenas bendradarbiauja su gretimais Apeldorno, Deventerio miestais ir keturiais kaimais kuriant bendrą šiame regionui fizinės ir socialinės aplinkos, būsto, transporto ir ekonomikos politiką.

Mokymo įgyvendinimas

Skirtingai nei vakarinėje šalies dalyje, kur yra didieji Olandijos miestai Amsterdamas, Haga ir Utrechtas, atokiame regione įsikūrusiame Ziutfene seniems žmonėms palankios aplinkos koncepcija nėra gerai žinoma. Būtent todėl mokymo programa buvo siekiama didinti seniems žmonėms palankios aplinkos koncepcijos suvokimą kurti jai įgyvendinti reikalingą socialinį pagrindą. Mokymo programą sudarė įvadinis renginys ir nedideli susitikimai žmonių namų svetainėse, kur buvo gilnamasi į seniems žmonėms palankios aplinkos esmę. Tokiu būdu Ziutfeno pagyvenusių žmonių bendruomenė ir vietos valdžia palaipsniui suvokė socialinį poreikį, kurį dar labiau išryškino vietiniame laikraštyje atsiradusi mėnesinė skiltis apie Mobilumo skautų įsipareigojimus ir veiklą. Be to, vietinė valdžia ir ypač rajonų vadovai buvo supažindinti su Mobilumo skautų veikla. Tai įprastas pilietinių iniciatyvų ir bendruomenių telkimo kelias Olandijoje. Dabar Olandijoje vykstantis decentralizavimo procesas, kai nacionalinė vyriausybė atsakomybę perkelia vietinės valdžios atstovams, skatina žmones senatvėje savarankiškai gyventi savo namuose (tai įtvirtinta 2015 metų Socialinės rūpybos įstatymu). 2019 metais įsigaliosiantis aplinkos įstatymas įpareigoja vietinės valdžios atstovus sukurti viziją ir strategiją, kaip piliečiai bus įtraukiami sprendžiant miestų planavimo, viešųjų erdvių kūrimo, socialinių paslaugų prieinamumo ir kokybės klausimus.

Patarimas: Vyresniems žmonėms reikia lengvai pasiekiamų susitikimo erdvių, kad galėtų pasidalinti idėjomis ir nuomonėmis. Susitikimų žmonių namų svetainėje pavyzdys parodė, kad privačius namus galima naudoti kaimynų susitikimams rotacijos principu.

Mokymo etapas prasidėjo 2017 rugsėjo 22 d. trijų valandų įvadinu seminaru, kuriame dalyvavo 8 dalyviai. Mokymo priemonė „Įsivaizduokite“ padėjo dalyviams pristatyti save ir susipažinti su kitais žmonėmis.

Toliau vyko intensyvi diskusija, padėjusi nustatyti aktualiausius seniems žmonėms palankios aplinkos aspektus. Antroje šio seminaro dalyje diskutavome apie įvairias senėjimo nuostatas ir įvaizdžius. Siekiant padidinti sąmoningumą įvairiose senėjimo srityse, pasitelkta priemonė „Dialogas apie senėjimą“, kai dalyviai porose kalba apie tai, kaip jie sensta, kaip jų gerovę įtakoja fizinė ir socialinė Ziutfeno aplinka.

Teorinėje **pirmojo seminaro** („Suvokimas“) dalyje mes apsvairstėme *Mobilumo skautų* kontekstą, užfiksuodami įvairias nuomones, tapatybes, vaidmenis, Ziutfeno vyresnio amžiaus žmonių gyvenimo sąlygas, įskaitant mokymuose dalyvaujančius senjorus. Ką galima padaryti, kad senjorai būtų labiau motyvuoti ir reikštų savo nuomonę? Praktinėje dalyje paaiškinta ir išbandyta mokymo priemonė „Inovacijų spiralė“. Šios priemonės pagalba galima nustatyti kokiame lygmenyje yra idėja, t.y., ar tai tik svajonė, idėja, o gal yra su partneriais įgyvendinama projektas? Dalyviai dirbo poromis ir vieni kitiems uždavinėjo klausimus apie projektų idėjas.

Antrasis seminaras prasidėjo teorine dalimi apie veiklą ir dalyvavimą. Svarstyti ataskaitos „Senėjimas Olandijoje“ (Olandijos socialinių tyrimų institutas, SCP, 2017) du pagrindiniai klausimai:

- Kaip fizinė ir socialinė gyvenamoji aplinka įtakoja žmogui svarbiausius dalykus tokius kaip situacijos valdymas ir autonomija?
- Kokie yra kokybiškos ir pagyvenusiems žmonėms malonios gyvenamosios aplinkos bruožai?

Praktiniame užsiėmime dalyviai toliau diskutavo apie jų projektų idėjas.

Trečiojo seminaro tema buvo „Veikimas“ – ko *Mobilumo skautams* reikia, kad būtų įgyvendintos jų idėjos? Teorinėje dalyje svarstyta, kaip susiburti ir veikti kartu. Diskutavome tokiais klausimais: kodėl dažnai taip sunku susiburti. Kiek reikia taisyklių ir kokių vaidmenį vaidina valdžios atstovai? Taip pat kalbėta ir šiomis temomis: kūrybiškumas, įkvėpimas, idėjų generavimas ir mąstymo proceso adaptacijos, t.y. reikia galvoti ne apie trūkumus ir kliūtis, bet apie progas. Buvo svarstytos kelios viešinimo ir finansavimo galimybės, pavyzdžiui – regioninės piliečių iniciatyvų finansavimo programos. Praktiniame užsiėmime daly-

viai pasidalijo patirtimi, kaip jiems sekėsi išplėsti suinteresuotų asmenų ratą, kurti projektų planus ir susirasti kitų žmonių, su kuriais galėtų kooperuotis. Buvo susipažinta su Tinklų analizės priemone.

Trečiojo ir paskutinio seminaro pabaigoje kiekvienas Mobilumo skautas įvertino įvykusį mokymą.

Mobilumo skautų projektai

Susitikimai privačių namų svetainėje senamiestyje

Projekto partnerė Olandijoje pradėjo rengti nedidelius susitikimus (su kava ir sausainiais) Ziutfeno senamiestyje esančių savo namų svetainėje. Tikslas – didinti senjorų informuotumą apie seniems žmonėms palankią aplinką, informuoti sevečius apie *Mobilumo skautų* projektą ir išklaudyti galimų veiklų idėjas bei išvalgas. Pasirodo, kad žmonėms trūksta tokių prieinamų vietų susitikimams. Vienas iš *Mobilumo skautų* pasiūlė idėją ir nusprendė savo namo svetainėje pirmadienio rytais rengti kaimynų susitikimus prie kavos, kalbėtis apie svajones ir norus, kaip oriai pasenti ir papasakoti apie savo gyvenamąją aplinką. Ateityje *Mobilumo skautai* ir projekto komanda mėgins surasti daugiau žmonių, kurie sutiktų atverti savo svetainių duris – taip bus sukurtas susitikimų namų svetainėse tinklas. Tikslinės grupė – Ziutfeno vyresnio amžiaus gyventojai.

Elektrinis autobusas miesto centre

Šio projekto pagrindinis tikslas – pasiekti, kad mieste atsirastų nebrangus ir seniems žmonėms prieinamas viešasis transportas. Miesto autobusas apvažiuotų visus Ziutfeno rajonus ir taip paskatintų sunkiai judančius senjorus atvykti į miesto centrą ir užsiimti kokia veikla, pavyzdžiui, apsilankyti turguje ar nueiti į susitikimą. Toks autobusas jau kursuoja netoli Ziutfeno esančio Deventerio miesto gatvėmis. *Mobilumo skautai* kovo mėnesį suorganizavo bandomąjį pasivažinėjimą ir pasisėmė patirties iš iniciatyvos Deventeryje.

Projekto partneriai yra Ziutfeno savivaldybė ir keturių Ziutfeno rajonų gyventojai. *Mobilumo skautai* intensyviai ieško finansavimo šaltinių. Įgyvendinimo etape bus ieškoma ir kitų partnerių, pavyzdžiui transporto įmonių.

Pokalbiai prie stalo apie sveikatos ir socialinės rūpybos paslaugas

Mobilumo skautai surengė pokalbius prie stalo, kur vyresnio amžiaus žmonės dalijosi savo patirtimis apie sveikatos ir socialinių paslaugų prieinamumą ir kokybę Ziutfene. Identifikuotos suinteresuotos šalys, kurioms reikia perduoti senjorų pastebėjimus ir pasiūlymus: Gelre ligoninės geriatrijos centras ir Ziutfeno socialinių reikalų grupė (savivaldybės patariamasis organas), socialinės rūpybos ir gerovės organizacija *Perspectief* (darbuotojai ir savanoriai), *Humanitas* (projektas vienatvei ir socialinei izoliacijai mažinti). Nutarta prisijungti prie visoje šalyje vykdomos palankesnio senėjimo programos (*Better oud*) kad būtų galima pasidalinti patirtimi su kitose šalies vietose veikiančiomis grupėmis bei dalyvauti mokymuose ir taip įgyti naujų kompetencijų. Tokius pokalbius prie stalo planuojama surengti visuose rajonuose.

Projekto partneriai: šį projektą paruošė trys Mobilumo skautai.

Nedideli vieši seminarai rajonuose: seniems žmonėms palankių bendruomenių bendras kūrimas

Šio viešo seminaro tikslas yra seniems žmonėms palankios aplinkos klausimą įtraukti į politinę darbotvarkę, pakviesti dalyvauti (vyresnius) Ziutfeno gyventojus ir pasidalinti savo patirtimis bei idėjomis. Iš pradžių dalyviai prisistato (poromis, penkių minučių trukmės įžangomis) ir (plenariniuose posėdžiuose), supažindinami su *Mobilumo skautų* projektu ir seniems žmonėms palankios aplinkos koncepcija. Toliau dalyviai pasirenka dalyvauti vienoje iš apskritojų stalo diskusijų: 1. Patirtys. 2. Menas ir kultūra. 3. Miesto planavimas. 4. Gerovės ir rūpybos paslaugos (ar kiti aktualūs klausimai). Sėdėdami prie stalo dalyviai ant popierinės staltiesės užrašo savo svajones, norus, idėjas, kurias vėliau aptaria mažose moderuojamose grupėse. Diskusijų rezultatai apibendrinami visoms grupės grįžus prie didelio stalo. Parengta forma, kurioje dalyviai nurodo, kaip jie norėtų prisidėti: būti informuoti apie veiklas, įgyvendinti idėją, dalyvauti projekte, patys susikurti tinklą.

Projekto partneriai yra vyresni Ziutfeno gyventojai, būsto bendrovės, seniūnai, savanoriai ir socialinės rūpybos/gerovės organizacijų savanoriai ir profesionalai. Dviejų rajonų gyventojai ir nuomininkų asociacija paprašė *Mobilumo skautų* padėti suorganizuoti viešą seminarą, kad būtų padidintas sąmoningumas, vyresnio amžiaus gyventojai pakviesti kurtiseniems žmonėms palankias kaimynystes.

Bandomojo etapoprojektai, kurie bus įgyvendinti ateityje

- Dvivietis dviratis/dviratis-taksi. Dviratis vyresniems žmonėms gali būti patrauklia transporto alternatyva. Jie galėtų būti naudojami vietoj autobusų ar taksi, kurie vyresniems žmonėms neretai yra brangūs ir nepatogūs.
- „Vyresnio amžiaus žmonių balsas“: De Hovenio rajono vyresnio amžiaus žmonių įtraukimas į daugiafunkcinio centro vystymą. Šio bendruomenės centro statyba dar tik planuojama, tad projektu siekiama įtraukti vyresnius žmones kaip būsimus naudotojus, kad jienuspręstų kokių jiems reikia paslaugų ir veiklų.
- Inventorizuoti mieste esančias laisvas patalpas ir parengti planą, kaip nenaudojamus pastatus pritaikyti nedideliems žmonių susitikimams su bendruomenių daržais.
- Vyresnių gyventojų įtraukimas į miesto planavimo projektą, siekiant atgaivinti istorinį miesto centre esantį rajoną „Mažasis Vatikanas“, kuriame yra dvi bažnyčios, sinagoga, mečetė, buvę Šv. Elžbietos globos namai ir trys mokyklos.

Metodinių priemonių įžanginiam renginiui pavyzdžiai

VEIKLOS PAVADINIMAS

Interviu

TIKSLAI

Susipažinimas, dalyvių prisistatymas; avanoriavimo ir pilietinio veikimo patirties aptarimas.

REIKALINGOS PRIEMONĖS

- Rašikliai, pieštukai, žymekliai
- A4 formato bato formos šablonas kiekvienam dalyviui (žr. pavyzdį)
- Lenta lapams prisegti

KAIP VESTI UŽSIĖMIMĄ

Dalyviai susiskirsto poromis. Paruoštų klausimų pagalba susipažįsta vienas kitu, kad sudarytų profilį, užpildo šabloną informacija apie vienas kitą. Po Šio tiriamojo tarpsnio plenariniame posėdyje jie pristato vienas kitą pri kabina aprašymą ant skelbimų lentos. Supažindintas asmuo prireikus gali pakomentuoti ir papildyti informaciją.

TRUKMĖ

40 minučių: 10 min. porose, 2 min. asmeniui plenariniame posėdyje (15 žmonių – 30 min.)

VAIZDINĖ PRIEMONĖ

BATŲ DYDIS:

ZODIAKO ŽENKLAS:

MĖGSTAMAS RAŠYTOJAS:

MĖGSTAMA MUZIKA:

**DABARTINĖ ARBA
BUVUSI DARBUOTOJA**

**SAVANORIAVIMO IR
PILIETINIO VEIKIMO
PATIRTIS**

VEIKLOS PAVADINIMAS

Dialogas apie senėjimą

TIKSLAI

Pažinti vienas kitą dalijantis mintimis apie senėjimą

REIKALINGOS PRIEMONĖS

Atverčiamas lapas ir žymeklis arba elektroninis pristatymas ir ekranas

KAIP VESTI UŽSIĖMIMĄ

Užrašykite du klausimus:

- Kokią įtaką jūsų gerovei dabar daro jūsų gyvenamoji aplinka?
- Įsivaizduokite, kad esate labai senas. Ką pasakytumėte apie jūsų gyvenamosios aplinkos įtaką jūsų gerovei tokiam amžiui? Kokios aplinkos norėtumėte?

Skirkite dvi minutes dalyviams apmąstyti šiuos klausimus. Po to pakvieskite pasidalinti savo mintimis su kitu dalyviu. Paprašykite, kad poros įvardintų sutampančias mintis ir jas užrašykite.

TRUKMĖ

10 minučių

PATARIMAI

Pokalbiuose gali iškilti asmeninių dalykų. Priminkite, kad dalyviai turi jausis patogiai ir dalintis tik tokia informacija, kokia nori. Jei reikia, nustatykite kelias pagrindines taisykles.

VEIKLOS PAVADINIMAS

Judėjimas ratu

TIKSLAI

Susipažinti, pasikalbėti su kitais žmonėmis grupėje

REIKALINGOS PRIEMONĖS

Kėdės, atverčiamas lapas su paruoštais klausimais

KAIP VESTI UŽSIĖMIMĄ

Dalyviai susėda ratu ir sudaro vidinį ir išorinį ratus taip, kad sėdėtų vienas priešais kitą. Mokytojas užduoda pirmą klausimą. Vienas priešais kitą sėdintys dalyviai dvi minutes aptarinėja klausimą. Tada išoriniame rate sėdintys žmonės persėda į dešinėje esančią kėdę. Mokytojas užduoda antrą klausimą. Vėlgi nauja pora dvi minutes aptarinėja klausimą. Išoriniame rate esantys žmonės juda tol, kol vėl atsiduria priešais pirmąjį partnerį.

TRUKMĖ

30 minučių (2 min. vienai porai)

TIKSLAI

Identiteto rato kūrimas yra puikus būdas susipažinti. Jis gali būti naudojamas kaip priemonė įžanginiame seminare ir kaip tiriamoji priemonė siekiant išsiaiškinti, ką žmonės mano apie savo gyvenamąją aplinką. Tai būdas sužinoti, kas tau svarbu ir kas tu esi.

REIKALINGOS PRIEMONĖS

Popierius (A4 formatas)
Pagalbinių klausimų lapas
Rašikliai, pieštukai, žymekliai

KAIP VESTI UŽSIĖMIMĄ

1. Paašškinti šios veiklos tikslus: ką jūs veikssite ir kodėl?
2. Dalyvių paprašoma užrašyti, kas jiems yra svarbu gyvenime ar jų gyvenamoje aplinkoje. Pagalbai galima naudoti klausimų sąrašą:
 - Kur jūs gyvenate?
 - Kodėl jūs čia atsikėlėte?
 - Ar jūs čia gimėte?
 - Ar esate gyvenę kur nors kitur? Kur?
 - Kaip jūs jaučiatės šio miesto/ miestelio/ kaimynystės dalimi? Kodėl?
 - Ar jūs patenkinti, kad gyvenate čia? Kodėl?
 - Ar jaučiatės saugus gyvendamas šioje aplinkoje? Kodėl?
 - Ar jaučiatės čia kaip namie? Kodėl?
 - Kuriose šio miesto vietose jaučiatės geriausiai ir kuriose prasčiausiai?
 - Ar daug žmonių pažįstate? Kaip esate su jais susiję (draugas, šeima, pažįstamas)?
 - Koks jūsų vaidmuo čia?

NB: Jei jūsų identiteto rato kūrimo tikslas skiriasi, galite pateikti kitokius klausimus. Pavyzdžiui, jei jūs siekiate susipažinti vieni su kitais, galite užduoti bendresnius klausimus apie šeimą, darbą, pomėgius.

3. Atsakymai į šiuos klausimus atskleidžia jūsų identitetą. Dabar visus šiuos klausimus nupieškite rate kaip picos priedus ar pyrago gabalėlius. Svarbiausiems ar reikšmingiausiems dalykams skirkite didesnę rutuliuką ar gabalėlį, o mažiau reikšmingus pavaizduokite mažesnius.

4. Aptarkite nupieštus savo identiteto ratus porose arba grupėje.

TRUKMĖ

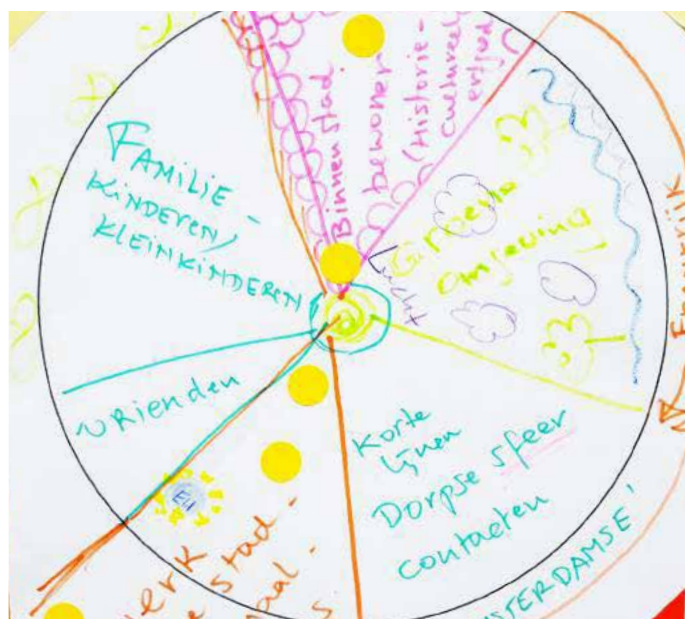
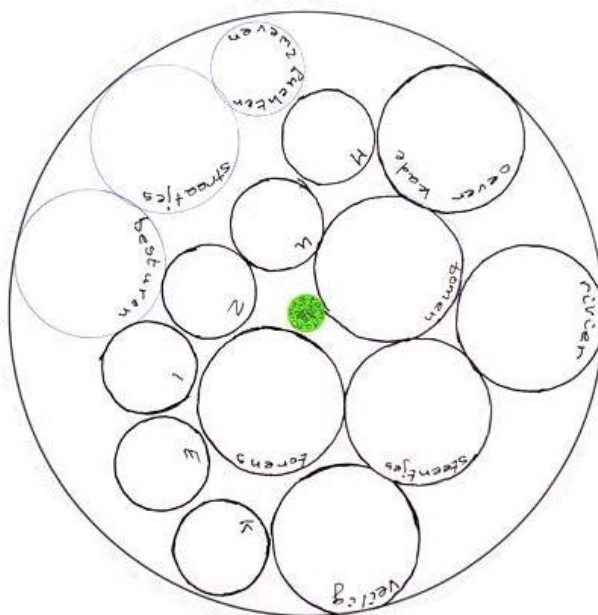
Viena valanda

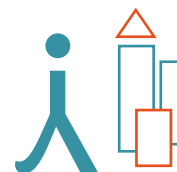
PATARIMAI

Pasiteiraukite dalyvių, ar jie gerai jaučiasi dalindamiesi šia asmenine informacija.

Kartais žmonėms būna sunku sudėlioti jiems svarbius dalykus į ratą. Galima naudoti ir kitokios formos piešinį. Tikslas yra apmąstyti savo gyvenimą ir atskleisti, kas jums yra svarbu.

PAVYZDŽIAI

VEIKLOS PAVADINIMAS

**Seniems žmonėms palankių miestų charakteristikos.
Ar jūsų miestas palankus seniems žmonėms?**

TIKSLAI

PSO parengtas seniems žmonėms palankių miestų kontrolinis sąrašas suskirstytas į esmines sritis, pagal kurias nustatomas miesto palankumas seniems žmonėms. Kontrolinis sąrašas padės dalyviams įvertinti jų miesto palankumą seniems žmonėms ir lengviau įvardinti spręstinas problemas.

REIKALINGOS PRIEMONĖS

PSO kontrolinio sąrašo kopijos
Didelio formato seniems žmonėms palankaus miesto schema, lipnūs lapeliai.

KAIP VESTI UŽSIĖMIMĄ

1. Išdalinkite dalyviams po PSO kontrolinį sąrašą ir paprašykite pažymėti po du jiems svarbiausius dalykus iš kiekvienos srities.
2. Pakvieskite dalyvius priklijuoti savo lipnius lapelius ant schemas, po du lapelius ant kiekvienos srities. Aptarkite nurodytus probleminius dalykus su grupe, užrašykite tas problemas, kurias įvardino dauguma dalyvių.

TRUKMĖ

30 minučių (10 minučių svarbių klausimų išrinkimui,
20 minučių aptarimui)

PATARIMAI

Kontrolinį sąrašą galite atsisiųsti iš čia
http://www.who.int/ageing/publications/Age_friendly_cities_checklist.pdf

TIKSLAI

Dalyviai turėtų pradėti galvoti konkrečias idėjas savo projektams ir ieškoti žmonių, kurie padėtų įgyvendinti tas idėjas ir projektus.

REIKALINGOS
PRIEMONĖS

Užrašų lenta, pristatymų kortelės intensyviai idėjų svarstymui, kortelės veiklos sričių žymėjimui; žalios/geltonos/oranžinės kortelės prioritetų nustatymui.

KAIP VESTI
UŽSIĖMIMĄ

1. (15 min.) Dalyviai kurį laiką intensyviai svarsto idėjas, kurias norėtų įgyvendinti kaip *Mobilumo skautai*. Po to jie turi keliais sakiniais užrašyti savo idėjas ant pristatymų kortelių: vienoje pusėje užrašyti idėją atspindintį svarbiausią raktinį žodį, kitoje pusėje – ne daugiau kaip trimis sakiniais aprašyti idėją, apibrėžti tikslinę grupę ir užrašyti savo vardą.
2. (60 min.) Kiekvienas dalyvis pristato savo idėją(-as) plenariniame posėdyje ir susieja ją su viena iš *Mobilumo skautų* veiklos sričių. Pabaigoje visos pristatytos idėjos yra sugrupuojamos pagal galimus *Mobilumo skautų* vaidmenis ar veiklos sritis
3. Mokytojas surašo visas idėjas į vieną dokumentą ir išsiunčia dalyviams el. paštu.
Namų darbams dalyvių paprašoma apsvarstyti pateiktas idėjas, išrinkti tris (jei namuose kyla nauja idėja, gali apsvarstyti į ją) ir surikiuoti jas pagal svarbumą (pirmas, antras ir trečias pasirinkimai).
4. (30 min.) Kitame seminare kiekvienas dalyvis (pagal svarbumą) ant žalių, geltonų ir oranžinių kortelių užrašo pasirinktas idėjas ir pristato jas grupei.
5. (30 min.) Dabar visi dalyviai žino savo kolegų prioritetines idėjas, pagal kurias dalyvių prašomas susiburti į komandas. Tai daroma pertraukos metu neformalioje aplinkoje. Tokiu būdu žmonės gali lengviau pradėti kalbėtis ir susirasti komandos narių.
6. (15 min.) Po pertraukos su mokytojo pagalba sudaromos komandos.

TRUKMĖ

Pirmoji dalis (intensyvūs svarstymai): 75 minutės
Antroji dalis (komandos subūrimas): 75 minutės

PATARIMAI

Ši veikla padalinta į dvi skirtingas seminarų dienas, kad žmonės turėtų laiko apmąstyti idėjas, kurias norės įgyvendinti. Projektų komandos turi būti suburtos ne tik bendros idėjos pagrindu, svarbu ir tai, kad nariai sutartų tarpusavyje. Todėl šie neformalūs susitikimai yra gera proga „patikrinti“ potencialius komandos narius.

VEIKLOS PAVADINIMAS

**Kliūčių, trukdančių seniems žmonėms
judėti jų aplinkoje nustatymas**

TIKSLAI

Ši veikla padeda dalyviams nustatyti vietines seniams žmonėms palankaus mobilumo kliūtis, pasitaikančias ir/ar pastebėtas kasdieniame jų gyvenime, taip pat kasdieniame gyvenime komandos narių, prisidėsiančių prie nustatymo.

REIKALINGOS PRIEMONĖS

Užrašų knygutės, rašikliai, konferencinis bloknatas;
Esant poreikiui, jei yra: fotoaparatai daryti nuotraukas;
kompiuteriai su interneto prieiga.

KAIP VESTI UŽSIĖMIMĄ

1. Primenama *Mobilumo skautų* koncepcija ir plačiau nagrinėjamas senjorų, kaip pokyčių agentų, vaidmuo.
 2. Kiekvienas dalyvis pakviečiamas prisistatyti ir papasakoti, kaip ir kokias kliūtis norėtų identifikuoti (5 minutės kiekvienam dalyviui, pateiktos idėjos užrašomos konferenciniame bloknote).
 3. Grupėje aptariamos visos pasiūlytos idėjos ir visų dalyvių pritarimu atrenkamos vietos, kuriose reikia identifikuoti kliūtis senjorų mobilumui. Taip pat reikia numatyti į kokią vietos vadžios įstaigą ir darbuotojus kreiptis pagalbos.
 4. Pasidalijama užduotimis: kas daro ką ir kada.
 5. Susitariama dėl kitų žingsnių bei susitikimų aptarti ir užbaigti kliūčių identifikavimą ir jo rezultatus.
-

TRUKMĖ

3 val. su 15 min. pertrauka.

PATARIMAI

Paaiškinkite, kad tai, ką darome, sustiprins senjorų vaidmenį ir pagerins jų kasdienio gyvenimo kokybę.

TIKSLAI

Ši veikla padeda dalyviams rasti sprendimus šalinant nustatytas kliūtis, kurios trukdo senjorams judėti jų aplinkoje, ginti savo teises, susijusias su judėjimu, ir kurti artimus santykius su vietos valdžios atstovais.

REIKALINGOS
PRIEMONĖS

Popierius užrašams, rašikliai, konferencinis bloknotas
Prireikus, jei yra: kompiuteriai, kad būtų galima surašyti politikos rekomendacijas.

KAIP VESTI
UŽSIĖMIMĄ

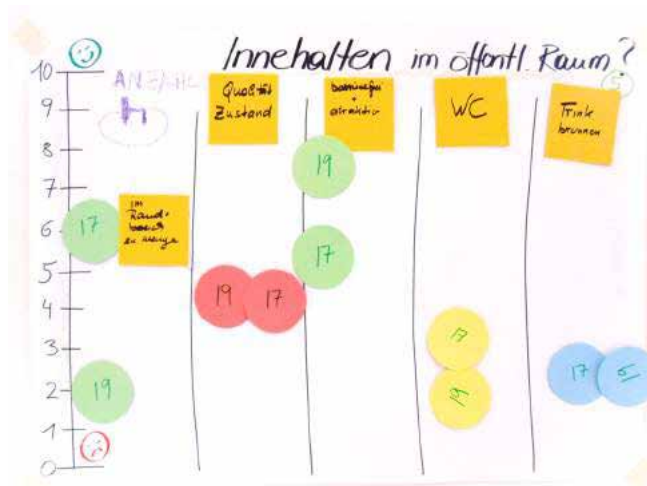
1. Grupinėje diskusijoje apibendrinkite nustatytas ir užfiksuotas kliūtis. Grupinėje diskusijoje intensyviai apsparstykite po du galimus sprendimo būdus kiekvienai nustatytai kliūčiai.
2. Išsiskirstykite į mažesnes grupes, tada viena grupelė, remdamasi prieš tai vykusio plenarinio posėdžio idėjomis, tegu apsparsto po tris kliūtis ir du sprendimus toms kliūtims panaikinti.
3. Bendroje grupėje kiekviena grupelė daugiausia per 10 minučių pristato pasirinktus sprendimo būdus.
4. Bendrai sutariama dėl pasiūlytų sprendimų.
5. Parengiamos politikos rekomendacijos vietos valdžiai ir sutariama dėl tolimesnių veiksmų.

TRUKMĖ

3 valandos su 15 minučių pertrauka

PATARIMAI

Pasidalinkite geriausiomis praktikomis/sėkmės istorijų pavyzdžiais, kaip piliečiai įtakojo sprendimų priėmimą.
Apibendrinkite pateiktus pasiūlymus ir politikos rekomendacijas, kurios bus aptartos su vietos valdžia.

TIKSLAI

- A. Susipažinti su dalyviais ir jų asmeninėmis projektų idėjomis.
- B. Pasidalijimas informacija apie projektą ar grupės darbą, iškilusių klausimų išsiaiškinimas.

REIKALINGOS
PRIEMONĖS

Iš popieriaus iškirptas stilizuotas žmogus.
Klausimai informacijai surinkti (daugiau ar mažiau sudėtingi, priklausomai nuo įgyvendinimo etapo).
Popierius, rašikliai.

KAIP VESTI
UŽSIĖMIMĄ

Dalyviai susirenka grupėse ir gauna paruoštus grįžtamojo ryšio manekenus su klausimais, į kuriuos reikia atsakyti. Grupių nariai aptaria klausimus ir užrašo rezultatus. Rezultatų nereikės pristatyti grupinėje diskusijoje.

- A. Jei pratimas naudojamas tik projekto pradžioje, tai padeda dalyviams susipažinti, išsiaiškinti vieni kitų požiūrius, asmeninius prioritetus ir nustatyti panašumus bei skirtumus.
- B. Dažnai kartojant šį pratimą galima keisti klausimus ir taip įsigilinti į sudėtingesnius projekto aspektus. Tai leidžia dalyviams diskusijų metu išsiaiškinti iškilusius klausimus ir surasti bendrų sąlyčio taškų.

TRUKMĖ

30 minučių

PATARIMAI

Iškirpkite žmogaus simbolį iš storo kartono. Pasidarykite, kad jį būtų galima panaudoti ne vieną kartą.
Naudokite tokią pačią formą, kad dalyviai iš karto suprastų, koks bus pratimas.
Užrašykite ant manekeno tris klausimus

KLAUSIMŲ
PAVYZDŽIAI

1. Kokią senų žmonių mobilumo problemą norėtumėte spręsti?
2. Kokius žmones ji liečia?
3. Kokios patirties šioje srityje turite

VEIKLOS PAVADINIMAS

Minčių lietus apie miestą

TIKSLAI

Susipažinti su miestu kaip tiriama teritorija. Kiekvienas savaip susijęs su esama aplinka, tačiau mes visi norime įgyvendinti savo projektus ir padaryti miestą/šalį palankius gyventi seniems žmonėms. Dalijimasis patirtimi, jausmais, idėjomis ir informacija atskleidžia platesnę tiriamos teritorijos perspektyvą ir pateikia idėjų, kaip ją išsamiai išnagrinėti.

REIKALINGOS PRIEMONĖS

Konferencinis bloknotas ir žymekliai

KAIP VESTI UŽSIĖMIMĄ

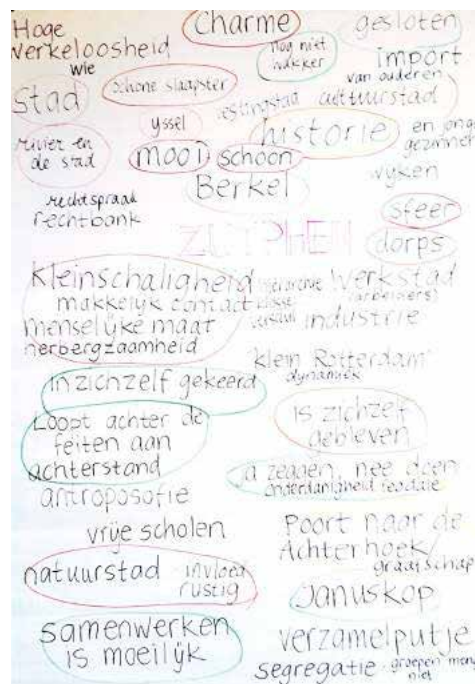
Užrašykite pavadinimą miesto/rajono, kurį tiriate ir kuriame *Mobilumo skautai* įgyvendins savo idėjas ir projektus. Paprašykite visų dalyvių pateikti sąsajas: kokios jiems kyla mintys, pagalvojus apie šią vietovę? Skirtingų spalvos žymekliais pažymėkite tarpusavyje susijusius žodžius. Pavyzdžiui, gamtos elementai, žmonių savybės, istorinės ar politinės aktualijos. Kitame lape: pažymėtus žodžius ar bruožus apibūdinkite vienu sakiniu.

TRUKMĖ

15-25 minutės

PATARIMAI

Atsakymų nereikia aptarinėti. Galima paklausti tokius klausimus kaip: „ką norite tuo pasakyti?“ Išlaikykite tempą ir paprašykite dalyvių nenukrypti nuo esmės.

TIKSLAI

Ši inovacijų spiralė yra priemonė, padedanti nustatyti, kokiam etape išvystymo etape yra idėja ar projektas. Spiralę sudaro 7 vienas po kito einantys lygiai. Kokių veiksmų būtina imtis, kad jūsų projektas pasiektų kitą lygį? Svarbu pernelyg neskubėti. Ši priemonė padės jums imtis tinkamų veiksmų tinkamu metu. Inovacijų spiralę sukūrė www.allesoversport.nl (viskas apie sportą) platforma sveikatos apsaugos, sporto ir bendruomenių gerovės srityse dirbantiems profesionalams.

**REIKALINGOS
PRIEMONĖS**

Inovacijų spiralės paveikslas
Lapas su klausimais
Popierius, rašikliai, pieštukai

**KAIP VESTI
UŽSIĖMIMĄ**

1. Supažindinimą su Inovacijų spirale pradėkite paaiškindami, koks yra jos tikslas. Svarbu žinoti, kokiam etape yra jūsų projektas, kad galėtumėte imtis reikiamų priemonių ir judėti pirmyn. Ar jūsų idėja yra „tik idėja?“, o gal jau turite subūrę bendraminčių/darbo grupę? Tokiu atveju jūs esate pirmame arba antrame etape.
2. Perskaitykite kiekvieno etapo bruožus:
 - Tik idėja – jūs turite idėją, nes susidūrėte su problema ar iššūkiu.
 - Įkvėpimas – suraskite kitus, kurie susiduria su tuo pačiu ir nori tai pakeisti. Tai yra iniciatyvinė grupė ir joje yra daug energijos.
 - Plano rengimas – iniciatyvinė grupės nariai parengia planą su užduotimis ir atsakomybėmis. Apgalvojama, ko tūksta, kokio vaidmens ar žinių nėra šioje grupėje.
 - Plano vystymas – Apgalvokite, kai jį įgyvendinsite ir įvertinkite, ar jis realistiškas? Ar galėsite jį įgyvendinti? Kieno pagalbos jums reikia?
 - Įgyvendinimas – planas įvykdomas, įvyksta pastebimi pokyčiai.
 - Viešinimas – praneškite apie įgyvendintą projektą ir padarykite savo darbus matomus: kokie teigiami pokyčiai įvyko? Ar tai sėkmingas projektas? Reikia įkvėpti kitus.
 - Įtvirtinimas – pokyčiai įtvirtinami ir tampa nuolatinai, pavyzdžiui, vietos organizacijose ar politikoje.
 - Užpildykite klausimų lapą. Lape kiekvienam tarpšniui pateikti klausimai, kuriuos galite sau užduoti idėjos ar projekto įgyvendinimo metu.

TRUKMĖ

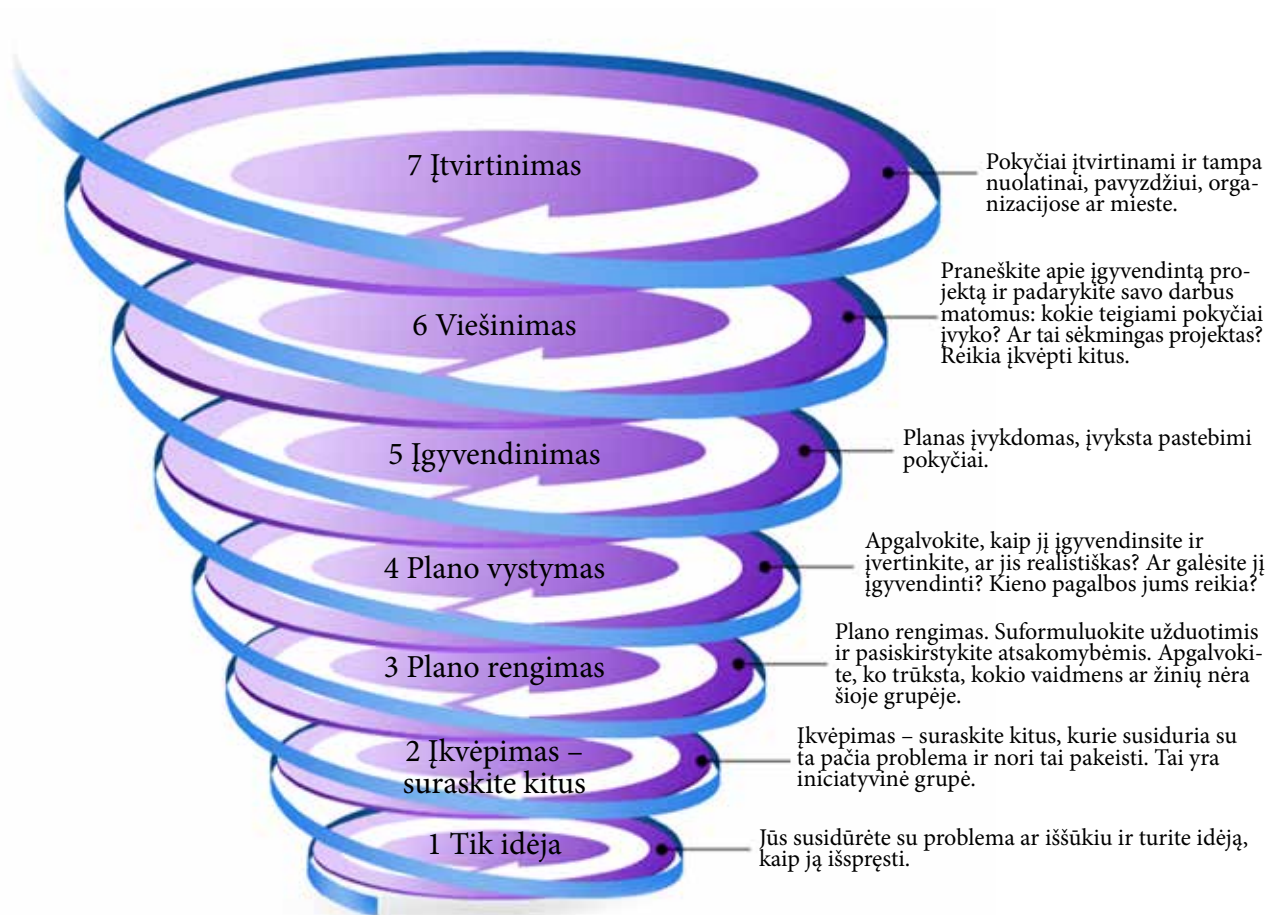
Tęstinis procesas. Pirminis supažindinimas ir atsakymas į lape pateiktus klausimus trunka ne mažiau nei vieną valandą.

PATARIMAI

Siekite, kad dalyviai įsigilintų į klausimus, žiūrėtų į juos rimtai ir skirtų jiems pakankamai laiko.

Dalyviai turi laisvai jaustis, kad galėtų dalintis idėjomis, ypač su žmonėmis, kurių dar gerai nepažįsta. Proceso metu idėjos gali kisti dėl iš kitų dalyvių gautos informacijos, ryšių kūrimo ir bendradarbiavimo – tai yra normalu.

VAIZDINĖ PRIEMONĖ

Inovacijų spiralės klausimų lapas – nuo idėjos iki projekto

Kuriame tarpsnyje yra jūsų iniciatyva?

Ko reikia dabar (žinių, informacijos)? Kokie kyla klausimai?

Kam jūs galite pristatyti savo idėją? Kas galėtų palaikyti jūsų iniciatyvą? Ar dar yra žmonių, kurių nepažįstate? Kaip galėtumėte juos susirasti?

Kaip rasite atsakymus į jums iškilusius klausimus?

Kokių žingsnių imsitės pirmiausia? O vėliau?

VEIKLOS PAVADINIMAS

Koncepcijos vystymas

TIKSLAI

Projekto idėjos vystymas, kad būtų galima efektyviau suplanuoti ir įgyvendinti būsimas veiklas.
Komandos būrimas.

REIKALINGOS PRIEMONĖS

Rašikliai
Dideli popieriaus lapai (pvz., A0)
Paruošti klausimai (pvz., Kur? Ką? Kaip? Kada? Kas? Su kuo?)
(Klausimai gali skirtis priklausomai nuo projekto).

KAIP VESTI UŽSIĖMIMĄ

Mokytojas paaiškina pratimo koncepciją ir jos tris tarpsnius:
1) kolektyvinis idėjų svarstymas ir pasidalijimas informacija;
2) rezultatų užrašymas;
3) pristatymas didelėje grupėje.
Dalyviai susiskirsto į darbo grupes ir paruošia pradinę projekto koncepciją, atsakydami į gautus klausimus. Grupės darbo rezultatai pateikiami ir aptariami kolektyviai didelėje grupėje.

TRUKMĖ

Mažiausiai viena valanda

PATARIMAI

Duokite dalyviams pakankamai laiko, ypač kolektyviniam naujų idėjų svarstymui.
Ne visi grupės nariai iš karto būna pasiruošę pasidalinti mintimis – kai kuriems reikia daugiau laiko viską apmąstyti. Jei žmonės jaus spaudimą, kūrybinė užsiėmimo dalis gali neįvykti, o geri patarimai ir pastabos liks neišsakyti.
Rezultatus greitai ir lengvai galima nufotografuoti telefonu.

Eisena „Renkuosi judėjimą“

Rugsėjo 24 d. (per Europos mobilumo savaitę)

Visuomenės sveikatos biuro arba LSU instruktoriai (Rokas Žeimys)

Nuo Soboro iki
Rotušės aikštės

Šiaurietiško vaikščiavimo grupės

Šiaurietiškas ėjimas

TIKSLAI

Ši veikla padeda dalyviams nustatyti suinteresuotas šalis, kurios:

- gali teigiamai ar neigiamai paveikti veiklą, projektą ar planą.
- gali būti paveikti veiklos, projekto, plano.

Daugeliu atvejų suinteresuotos šalys įsitraukia į veiklas savanoriškais pagrindais. Štai kodėl mes turime rimtai į juos atsižvelgti ir optimaliai išnaudoti jų patirtis!

**REIKALINGOS
PREMONĖS**

Pristatymui reikalingi kompiuteris ir vaizdo projektorius, spalvoti lipnūs lapeliai, konferencinis bloknotas, rašikliai ir žymekliai.

**KAIP VESTI
UŽSIĖMIMĄ**

1. Paašškinkite dalyviams, kas yra suinteresuotos šalys ir kodėl jos svarbios (suinteresuota šalis yra asmuo, žmonių grupė, įmonė, organizacija, kuri turi galios reaguoti, derėtis ir įgyvendinti arba atmesti jūsų siūlomus pakeitimus), duokite pavyzdžių – klausytojams žinomų įmonių ar organizatorių, kurios galėtų būti potencialios suinteresuotos šalys.

Paašškinkite suinteresuotų šalių valdymo procesą (Nustatyti – analizuoti – planuoti – dalyvauti) ir trumpai apibūdinkite kiekvieną proceso žingsnį (10 minučių = 5 minutės pristatymui + 5 minutės atsakymams į klausimus).

2. Ant konferencinio bloknoto nupieškite (arba turėkite atspausdintą) suinteresuotų šalių kategorijų diagramą (1 pvz.) ir paprašykite dalyvių įvardinti konkrečius dalykus (organizacijos pavadinimą, asmens vardą) kiekvienoje suinteresuotų šalių kategorijoje (susijusioje su *Mobilumo skautų* tema) ar kitose kategorijose, kurios dalyvių manymu, vertos dėmesio.

Nustatyti subjektai užrašomi ant lipnių lapelių ir priklijuojami prie atitinkamos kategorijos diagramoje. (25 minutės = 5 minutės diagramos paašškiniui, 10 minučių surašyti subjektams, 10 minučių grupinėms diskusijoms apie nustatytus subjektus).

3. Paprašykite dalyvių sugrupuoti suinteresuotas šalis pagal jų susidomėjimą aptariamam klausimui ir galią padėti jį išspręsti. Dabar lipnūs lapeliai su įvardintais subjektais perkeliama į suinteresuotų šalių matricą (2 pav.). (25 minutės = 5 minutės užduoties paašškiniui + 10 minučių suinteresuotų šalių susidomėjimo ir galios apmąstymui + 10 minučių lipnių lapelių sugrupavimui).

4. Įvardintų suinteresuotų šalių grupių apmąstymas ir tikslinės grupės parinkimas *Mobilumo skautų* projekto įgyvendinimui (10 minučių).

TRUKMĖ

60 minučių veikloms + 10 minučių apmąstymams

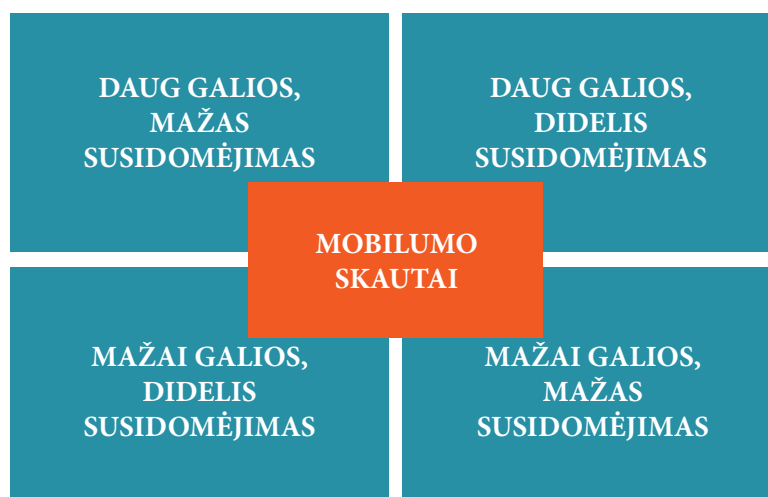
PATARIMAI

Pabrėžkite kolektyvinio svarstymo aspektą, kad būtų įvardinta kuo daugiau suinteresuotų šalių ir pasirinktos labiausiai prie projekto galinčios prisidėti suinteresuotos šalys. Paprašykite dalyvių grįžus namo rasti konkrečių asmenų iš įvardintų organizacijų/institucijų, su kuriais būtų galima susisiekti ir įtraukti į projekto įgyvendinimą.

VAIZDINĖS PRIEMONĖS

1 pav. Suinteresuotų asmenų kategorijos

2 pav. Suinteresuotų asmenų matricapagal susidomėjimą ir galią

VEIKLOS PAVADINIMAS **Tinklų analizė**

TIKSLAI

Ši priemonė padeda surasti žmones, kurių jums reikia, kad jūsų idėja pasiektų kitą lygį ir jūsų projektas būtų sėkmingai įgyvendintas. Koks žmonių jūsų tinkle vaidmuo? Ar jūs turite žinių, kompetencijos ir charakterio savybių, kad kartu pasiektumėte savo tikslą? Jūsų tinkle gali būti naudotojai, tiekėjai, tarpininkai ir partneriai.

Tinklų analizė leidžia jums atsakyti į šiuos ir panašius klausimus:

- Ar aš esu vienas su šia idėja, ar aš galiu sukurti tinklą?
- Kokie žmonės yra mano tinkle, kaip jie prisideda prie tinkle gyvavimo?
- Kokiai žmonių grupei skirtas mūsų projektas?
- Kokių ryšių reikia tinklui sukurti?

Tinklo analizę galite naudoti su Inovacijos spiralės įrankiu, kai pasiekiate trečią tarpsnį.

Abu metodus sukūrė Sveikatos, gerovės ir sporto ministerijos suburta sveikatos apsaugos, sporto ir kaimynysčių gerovės specialistų grupė www.allesoversport.nl (viskas apie sportą).

REIKALINGOS PRIEMONĖS

Konferencinis bloknotas, žymekliai

KAIP VESTI UŽSIĖMIMĄ

Kiekvienas dalyvis gauna po lapą užsiėmimo veiklai.

1. Lapo viduryje esančiame apskritime užrašykite savo projekto idėją ar iniciatyvą.
 2. Įrašykite visų naudotojų vardus (juodame apskritime) ir tiekėjų pavadinimus (mėlyname apskritime).
 3. Visų tarpininkų vardus užrašykite žaliame apskritime. Tarpininkai yra žmonės, susiję su tiekėjais ir su naudotojais. Tarpininkų apskritimus sujunkite su tiekėjų bei naudotojų, su kuriais jie yra susiję, apskritimais. Surašykite savo partnerius, susijusius su jūsų iniciatyva. Partneriu laikomas artimai su jumis dirbantis žmogus (darbo grupė, iniciatyvinė grupė).
 4. Galbūt galėsite išplėsti savo tinklą, aptarę jį su kitais dalyviais. Ko trūksta jūsų tinklui, su kuo reikėtų užmegzti ryšį? Ar kiti asmenys pažįsta tarpininkų?
-

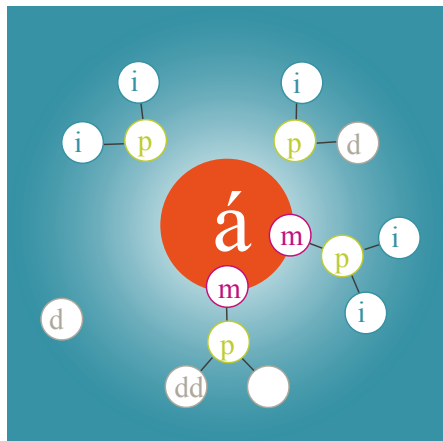
TRUKMĖ

30 minučių vieno tinklo analizei
5-10 minučių kiekvieno tinklo aptarimui.

PATARIMAI

Priminkite dalyviai kalbėti apie esmę ir taupyti laiką, nenukrypstant į detales.

VAIZDINĖ PRIEMONĖ

Paimta iš www.allesoversport.nl

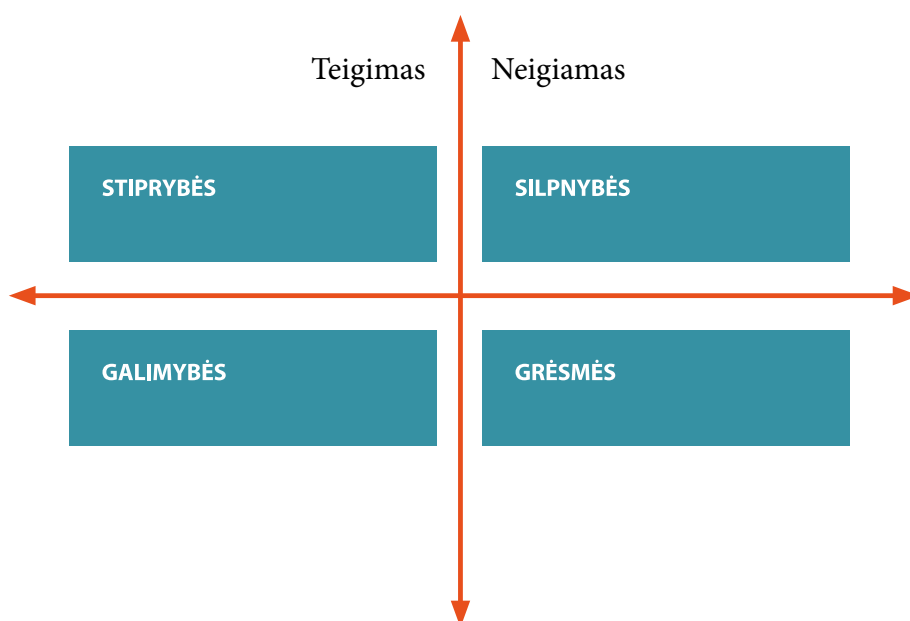
VEIKLOS PAVADINIMAS

SSGG analizė

TIKSLAI

Projekto stiprybių, silpnybių, galimybių ir grėsmių analizė. Ieškojimas būdų, kaip sustiprinti pozityvius aspektus ir sumažinti negatyvius.

REIKALINGOS	Konferencinis bloknotas
PRIEMONĖS	Lipnūs lapeliai išvalgoms bei grįžtamajam ryšiui Įvairių spalvų rašikliai
KAIP VESTI UŽSIĖMIMĄ	Kiekvienas projektas yra vertinamas mažose grupelėse arba grupinėje diskusijoje tokia tvarka: lipnūs lapeliai priklijuojami atitinkamuose schemos vietose ir, jei reikia, lapelio autorius paaiškina savo motyvus. Mokytojas moderuoja diskusiją ir padeda rasti sprendimus kaip situaciją pagerinti.
TRUKMĖ	20-30 minučių kiekvienam projektui

Refleksijos ir rezultatų įvertinimo metodinė priemonė

VEIKLOS PAVADINIMAS

Tamsa ir šviesa

TIKSLAI

Aptarti teigiamas ir neigiamas bandomojo projekto patirtis ir parodyti, kad nedideli pokyčiai po apmąstymų blogą patirtį gali paversti gera.

REIKALINGOS PRIEMONĖS

Žvakės ir kėdės

KAIP VESTI UŽSIĖMIMĄ

Paprašykite dalyvių apmąstyti jų bandomojo projekto detales. Paaiškinkite, kad mes paprastai patiriame ir teigiamų, ir neigiamų dalykų. Kartais neigiamoms patirtims tereikia nedidelių pokyčių, kad pavirstų teigiamomis patirtimis. Paprašykite visų dalyvių užsidegti žvakes ir susėsti ratu. Vedėjas pasidalija neigiamą patirtimi (ar jausmu) ir užpučia savo žvakę. Toliau kiti žmonės pasidalija neigiamomis patirtimis ir užpučia savo žvakes, kol kambaryje tampa tamsu. Vedėjas/-ėja uždega savo žvakę ir pasidalija džiaugsminga patirtimi (arba kažkuo, ką būtų galima pagerinti remiantis buvusią patirtimi). Vedėjas/-ėja savo žvake uždega šalia sėdinčio žmogaus žvakę. Tada tas žmogus pasidalija teigiama patirtimi ir uždega šalia jo sėdinčio žmogaus žvakę. Kambarys palengva vėl nušvinta.

TRUKMĖ

30 minučių: (12 žmonių po 2 minutes).

